

FOAIA POPORULUI

Prețul abonamentului:
Pe un an . . . . . 3 fl. (6 coroane).
Pe o jumătate de an . . . . . 1 fl. 50 cr. (3 coroane).
Pentru România 15 lei anual.
Abonamentele se fac la „Tipografia”, soc. pe acțiuni, Sibiu.

Apare în fiecare Duminecă

INSERATE
se primesc în biroul administrației (strada Poplăcii nr. 15.) — Telefon nr. 14.
Un șir garmond prima dată 7 cr., a doua oară 6 cr. a treia oară 5 cr.; și timbru de 30 cr.

Nu le este pe plac.

Monarchia sau împărăția noastră Austro-ungară, precum arată și numele, stă de la 1866 încoace, din două părți de frunte: Din țerile Coroanei ungare și din țerile austriace.

În mersul și dezvoltarea din lăuntru ale acestor două părți se ivesc tot mai mari deosebiri și aceasta împrejurare nu le este pe placul stăpânilor noștri, ba ea a început să-i pună pe gânduri. Și îngrijirea lor nu este fără temei.

De mai mult timp lucrurile din țerile Austriei au început să ia un mers contrar mersului trebilor dela noi. Acolo confesiunile își recâștigă cu încetul tot mai multe drepturi bisericesti și școlare. Deosebitele țeri și provincii, cari alcătuiesc partea cealaltă a imperăției, fac înaintare zi de zi întru câștigarea și întărirea autonomiei provinciale sau a guvernării de sine. Polonii au deja autonomia, Cehii luptă pentru ea și sînt aproape de a o căpăta, tot asemenea și popoarele, cari sînt în număr mai mic, precum Slovenii și Italianii dela meazăzi.

Chiar și frații noștri, Românii din Bucovina, au drepturi însemnate și luptă mai departe pentru a le întări și a-și câștiga altele.

Și ce e mai însemnat, toate nisuințele autonomiste se întemeiază cu deosebire pe *naționalism*. Nisuița este ca încât se poate fiecare provincă sau țeară

să se desvoalte și inchege pe base naționale, dându-se drepturi naționale deopotrivă la toate popoarele, chiar și la cele mai mici.

Alături cu creșterea și isbânda acestor nisuițe a mers spre cădere *liberalismul*, împotrivorul dezvoltării naționale a deosebitelor popoare. Din alegerile, ce s'au făcut acum în Austria pentru dieta împărătească din Viena, partidul jidano-liberal de acolo a eșit cu totul zdrobit și aproape nimic, învingînd cu deosebire partidele *naționale-creștine*.

Dacă asemănăm aceasta stare a lucrurilor, cu stările dela noi, vom vedea îndată deosebirea. În Austria liberalismul zdrobit, — la noi prin o măiestrire silită are toată puterea în mână. În Austria temeiul național se desvoaltă și câștigă tot mai mult teren, la noi se fac încercări desnădăjduite de a sugruma pe popoarele nemaghiare ca națiuni și a le maghiarisa cu sila. În Austria bisericile și școalele confesionale sînt respectate, la noi aceste sînte așezăminte sînt scurtate în drepturile lor, prigonite și bajocorite din partea liberalismului jidovit dela putere.

Din această asemănare ori-cine poate vedea, că în Austria lucrurile au luat un mers, care duce la mulțumirea popoarelor, menite a alcătui un stat comun, ear' de altă parte se vede, că la noi liberalismul dela putere, stricat și păcătos, prin siluirile lui nefcetate a făcut și face zilnic între popoarele nemaghiare neîndestulare

mare, care este atât de primejdioasă pentru o țeară.

Pe Maghiari îi supără acest mers al lucrurilor din Austria. Să tem adecă, că va veni timpul, când în Ungaria încă se vor introduce stările de acolo, cari tind și vor ajunge la deplina îndreptățire a tuturor popoarelor. Să tem, că prin pilda dată de popoarele din Austria falsul liberalism jidovit se va prăbuși și aci, ca acolo. Eată pentru-ce ziarele jidano-maghiare strigă împotriva mersului lucrurilor din cealaltă parte a imperăției și le osândesc, dar' opri nu le pot.

Noi numai bucura ne putem de această împrejurare, care nouă bine poate să ne aducă. Trebuie însă să ne apărăm, ca și până acum, cu vigoare drepturile naționale și să respingem cu bărbăție ori-ce încercare de maghiarizare, arătând prin aceasta puternicilor zilei și lumii, că direcția, în care mână liberalismul maghiar lucrurile, nu este potrivită nici cu interesele noastre, nici cu ale țerii și că stările păcătoase de acum nu e bine să dăinuască.

Tinerimea noastră — bravă. Ori în care parte a Europei se află tineri de ai noștri, ei se poartă foarte brav. Nu numai că sînt harnici și sîrguincioși și prin istețimea și destoinicia lor fac cinste numelui de Român, dar' ei sînt totodată și apostoli ai românismului, cari apără în streinătate drepturile poporului român și luminează pe streini-

FOIȚA.

O scrisoare a lui Moș N. Herlea.

Un prietin al nostru ne trimite o scrisoare a lui Moș N. Herlea, pe care el o scrisese la 1891, veștitului scriitor al nostru, *George Barițiu*. În ea Moș Herlea povestește unele întâmplări dela 1848, la care a luat parte. Eată scrisoarea:

Vinerea, 21 Martie 1891.

Mult Stimate Domnule!

Venindu-mi și mie la mână a doana parte din istoria Domniei Voastre despre revoluția din anii 1848 și 49, am văzut că cu multă băgare de seamă te-ai sîrguit a lămuri lucrurile ca să scrii istorie adevărată. Însă vîz că în multe locuri ai scris după raporturile care le-a făcut armata imperială către General-Comando, care nu-s tocmai drepte, fiindcă și ei au tras foc la oala lor, precum și Ungurii la a lor și să laudă pe sine. Eu, care eram atunci de 30 de ani și eram și eu *centurion* și am luat parte activă la cam-

paniile de atunci, am văzut cu ochii lucrurile, fiind de față în multe locuri cu centuria mea.

La foaia 437 a istoriei Domniei-Voastre unde ați descris bătaia dela *Ocna-Sibiului* și retirarea lui Bem către Deva, se zice că Ritmaisterul Alberti ar fi prins 400 de Unguri cu ajutorul lăncerilor. Însă raportul acela al Nemților e jumătate fals. E drept că Ritmaisterul Alberti era postat în partea de cătră apus dela Sebeș cu scadroana lui și Ungurii au pus armele jos, pentru-că îi strimtorisem între 2 focuri. Întîmplarea a fost așa:

În noaptea din 5 spre 6 Februarie 1849 fiind Bem în Sebeș, pe la 10 ore noaptea a trimis un despărțământ de trupă pentru observare, totodată să deschidă comunicația și să se concentreze cu trupele care i-au venit pe la Brad într'ajutor. Fiind eu avisat despre retragerea lui Bem încă din 5 Februarie, am făcut avis la tribunul *Ignat Viorel*, că doară vom pute și noi să-l atacăm de vre-o parte. Ne-am adunat la *Postaria-Fibotului* din

drumul țerii, unde aveam poziție foarte bună de atac, despre dealul de deasupra fîgădăului și de după gardurile și sălcile de amîndouă lăturile de drum. Dar' tribunul era fricos și s'a tras cu lagărul în comuna Vaidiu. Eu am rămas pe loc cu centuria mea și am postat oamenii pe după garduri și după sălcii, poruncindu-le ca nimenea să nu facă o pușcătură, până-ce vor sosi tunurile și atunci să pușcăm caii dela tunuri și să facem asalt.

La una oră după miezul nopții ne veni Ungurii. Nu ne-au simțit că sîntem postati aicea și a trecut avangarda înainte; acuma venea grosul despărțământului și tunurile încă nu sosiseră. Erau de 200 pași înapoi. Atuncea Dumitru Onescu din Jibot ese din pîndă afară și s'oboado pușca. Atunci un Kossuth-husariu l-a pușcat. Pe fratele seu Ioan Onescu l-a lovit cu sabia în cap, dar' nu a murit. În minutul acela am făcut esalt și i-am despărțit în două și au rămas morți: dintre ai mei unul, dintre resvrătiți 24 și le-am luat 24 de cară și 72 prizonieri, între

despre dorințele și dreptele noastre cereri, câștigând astfel pe streini pentru cauza noastră.

Din München (Germania, Bavaria) primim înveselitoare știre, că tinerimea noastră dela școalele înalte de acolo a început un șir de conferențe (vorbi) în limba nemțească, cu scopul de a face cunoscuți pe studenții germani cu cauza română.

Prima conferență a ținut-o Sâmbăta trecută tinărul I. Sceopul, (ardelean) care a vorbit despre: »Nisuițele poporului român din Transilvania și Ungaria«.

Tinerimea română din München este vrednică de toată lauda!

Pensionări. Cum se mănă banii țerii și cum se căpățesc patrioții, mai bine ne-o arată *pensionările* ce s'au făcut în cei doi ani din urmă. Pensioniștii, cari primesc pensiunile cele mai mari, nu sânt bătrâni neputincioși, ci oameni în putere, în floarea vieții, cari ocupă deregătorii, dar trăgând pensiuine grasă. Eată unii din acestia: *Al. Wekerle* este pensionat cu 8000 fl. anual, tot această sumă o capătă fostii ministri *Szilágyi D.* și baronul *Eötvös Lorand*. Fostul ministru de comerț *Lukács Béla* are pensiuine de 4000 fl., ear' *Pulszky Ágost* este căpățuit cu 4080 fl. pe an, ca fost secretar de stat. Toți acestia au fost ocrotiți de stăpânul *Wekerle* și s'au pensionat în 1895. Tot în acest an s'au pensionat 4 comiți supremi: contele *Degenfeld Ludovic* (acum deputat) cu 1600 fl., *Nicolics Alex.* cu 2000, *Rado Kálmán* (acum deputat) cu 2200 și *Sándor Béla* cu 3700 fl.

Pulszky Ferencz și *Jekelfalussy Lajos* au câte 5000 fl. pensie anuală, cu adaos de grație.

Munciți popoare, că știu ei, jidano-liberalii, se vă împartă banii!

Retragerea dlui D. A. Sturdza. În nrul trecut am pomenit, că dl D. A. Sturdza s'a retras dela politică. După-ce s'a lățit această veste, la câteva zile a venit alta, că dl Sturdza, la întrevinerea senatului, guvernului și întregului partid liberal, și-a retras abzicerea și a rămas mai departe ceea-ce a fost.

Până-când? asta e întrebarea, căci unde lucrurile nu se fac cu destulă serioșitate și cumpeneală, nici statornicie nu prea este...

cări au fost și 5 muieri. Pe prinși, pentru apropiere, i-am trimis în comuna Jibot. Alte 2 căruțe, în care au fost preoții de regiment *Ioan Munteau* dela Oradea-mare și *Ioan Cristian* din Leta-mare și 2 căpitani, un căpitan de artilerie, celalalt *Ioan Popescu*, român din Hațeg, trecut la răzvrătiți, i-am trimis în comuna mea Vinerea. Pe ceialalți i-am urmărit neavând călărime, ca să-i pot încungiura și i-am împins ear' înapoi până în câmpul Sebeșului, unde au pus armele jos și s'au predat lui *Alberti* și i-au dus cu escorta în *Petrifaléu*. Însă nu 400 după-cum scriu *Nemții*, ci numai 195 și 2 tunuri și 20 de care cu proviant, că dintre aceștia 24 au rămas morți pe câmpul de luptă, ceialalți au fost luați prizonieri.

Viorel și cu sergentul dela grănițerii din *Cugeri*, *Vasilie Fleaca* și cu o parte din lănceri întorcându-se, au venit în Vinerea și au luat pe căpitani cei 2 și i-au pușcat în capul satului. Preoții *Cristian* și *Munteau* au avut noroc, că i-au luat din prinsoare tatăl meu, popa *Teodor Herlea* în cuartir și când

Reuniunile de pace și Creta. Știm, că Cretanii sânt strimtorați de puterile Europene, voinde aceste a-i silii să se supue și să lucre împotriva voinței proprii, adevă să primească autonomia și să părăsească gândul împreunării cu Grecia. În aceste zile comitetul central din Berna al reuniunilor de pace a trimis puterilor europene un *memorand*, în care între altele se zice următoarele:

»Congresele de pace au primit două reguli, cari au să fie ținute în vedere pentru încungiurarea certelor viitoare. Acestea sânt: stîrpirea războaielor de cucerire și recunoașterea dreptului popoarelor de a hotărî asupra sorții lor. Acest drept neschimbat și netăgăduit, în numele opiniunii publice din întreaga Europă îl cerem acum pe seama Cretenilor, cari trebuie să poată hotărî singuri asupra sorții lor viitoare, față de neputința guvernului turcesc, dovedită întru susținerea bunei rîndueli. Sântem pe deplin încredințați, că unicul mod de încetare a încurcăturilor de acum e acela ca poporul Cretei să-și spuie singur voința prin *plebiscit* (prin votare de popor) și în deplină neatîrnare asupra sorții sale viitoare«.

Așa ar trebui să fie, dacă n'ar stăpâni în zilele noastre dreptul celui mai tare!

Angelo de Gubernatis.

Alesul prietin al neamului nostru, dl conte *Angelo de Gubernatis*, profesor și mare învățat în Italia, a fost săptămâna trecută în România, unde s'a împărțit de cea mai caldă și cea mai prietenoasă primire, atât din partea M. Sale Regelui Carol I., cât și din partea comitetului, a membrilor Ligei din București și a întregii populații a Bucureștilor.

Dl Gubernatis, care era însoțit de fiica sa, o tinără și deșteaptă domnișoară, a rămas peste măsură încântat de frumoasa primire ce i-s'a făcut pretutindeni, atât la București, cât și la Sinaia, pe care a încă vizitat-o, și în repețite rînduri a spus, că negrăită bucurie simte, aflându-se între frații sei Români.

Cea mai frumoasă clipă a petrecerii dlui Gubernatis în România a fost banchetul, ce i-s'a dat din partea Ligei ro-

mâne, *Vineri, în 12 Martie n.*, în București. Rar s'a văzut în capitala României un banchet atât de frumos, atât de înălțător. Vre-o 80 de persoane dintre cele mai fruntașe în București erau de față în sala de banchet, împodobită cu o mulțime de steaguri românești și italienești și numeroase și însuflețite vorbiri s'a rostit acolo.

Fiica dlui Gubernatis era îmbrăcată într'un strălucit costum național românesc.

Mai întâiu a vorbit dl *V. A. Ureche*, marele nostru învățat și naționalist, închinând în sănătatea casei domnitoare din România, apoi dl *C. Esarcu* în sănătatea casei domnitoare din Italia. După aceste dl Ureche se ridică din nou și spune, că în vremea procesului Memorandului dl Gubernatis i-a trimis o călduroasă scrisoare, în care dorește izbânda luptei noastre naționale.

Adânc mișcat de această vorbire, dl Gubernatis a răspuns într'o minunată vorbire românească, lăudând în cuvinte pline de însuflețire vrednicia, deșteptăciunea și cultura poporului român, căruia îi e merit un mare viitor.

Au mai vorbit dl *Petre Grădișteanu*, pentru popoarele de obârșie romană, dl *Delavrancea* pentru Italia, dl *Disescu* pentru contele Gubernatis, dl *Sihleanu* (în italienește) pentru d-șoara de Gubernatis, dl *Valerian Urseanu* (tot în italienește), dl colonel *Obedeanu* pentru armata italiană.

Apoi dl Gubernatis a mai luat odată cuvântul, deastă-dată în italienește, pentru-că i-s'a vorbit în două rînduri tot italienește, și și-a spus mulțumirea, ce simte, pentru frumoasele simțeminte ce i-s'au arătat lui și Italianilor, și pe cari, întors acasă le va vesti fraților de același sânge cu noi.

A mai vorbit dl *C. F. Robescu*, primarul Bucureștilor, rugând pe dl Gubernatis să ducă Romei, capitala Italiei,

a venit tribunul înfuriat am sosit și eu acasă și nu i-am lăsat să-și puște. Dimineața i-am dat ca prizoneri la trupele imperiale, care peste noapte erau încuartirite în comuna Vinerea. Ei când au plecat cu trupele imperiale ne-au lăsat spre păstrare 600 fl. m. con. și un cias și un inel prețios ca să le trimitem la preotesele lor la Oradea-mare. Însă după-ce i-au dus la Sibiu, i au eliberat comitetul de pacificațiune, atunci, într'a 22 Februarie — Joi, în săptămâna albă — eu, împreună cu fratele meu *Elie Herlea* le-am dus banii la Sibiu. Ca să Vă încredeți, Domnule! eată Vă trimit aicea alăturata epistolă autografă a numiților preoți, scrisă către iubitul meu tată preotul *Teodor Herlea* și către fratele meu preotul *Ioan*.

Despre toate acestea — mai sus scrise — am făcut raport generalului *Puchner* când se afla în Orăștie, încuartirat în hotelul la „2 pistoale“. Era translator *Andrieu Murășan*. De raportul meu nu pomenesc *Nemții* nimica. Poate că cu fuga lor raportul meu a picat în mâinile Ungurilor.

Mai încolo, la foaia 444 stă scris precumcă imperialii ar fi bătut pe răzvrătiți la podul Simeriei. Aicea v'ați informat eară din raporturile celor împărătești, cari nu sânt adevărate; că eu am fost acolo și am văzut cu ochii cum a decurs bătaia, fiind eu la aripa stângă cu căpitanul *Gabler*, dela a 4-a companie de grănițeri din comuna *Cugir*, pe dealul între comuna *Simerea* și *Tăuchia-mică*. Și răzvrătiții nu bătuți s'au retras până la locul unde se află astăzi stația (gara) numită *Pișchi*, ci numai ca să se împreune cu trupa, ce le venise într'ajutor.

Nu mă pot mira destul nici astăzi de comanda aceea miserabilă, care a avut-o generalul *Puchner* de atunci: pentru-că chiar un individ care n'a învățat arta militară se putea informa mai bine din decurgerea bății și din punctele strategice teritoriale, unde putea prinde pe *Bem*. În Sebeș îl putea prinde ușor, dacă ar fi vrut. Tot așa la *Simeria*, dacă trupa care a fost trimisă în dreapta *Murășului* nu ar fi stat cu mâinile în sin la comuna *Uroi*, ci ar fi trecut *Murășul* pe la

salutările capitalei României. Apoi s'au mai ținut câteva vorbiri, pe cari din lipsă de loc nu le mai amintim.

În timpul mesii o musică militară a cântat cântări românești și italienești.

La depărtarea sa din țeară domnul Gubernatis a trimis două prea frumoase telegrame de mulțumire, una M. Sale Regelui Carol al României, alta Ligei Române.

SCRISORI.

Preot și poporeni bravi.

De lângă Dej, 17 Martie c.

Domnule Redactor!

Comuna noastră Ghichiușul-de-sus, în com. Solnoc-Dobâca, înainte de aceasta cu vre-o 8 ani era comuna sêracă, atât în privința spirituală cât și materială.

Causa mai cu seamă a fost un notar Ungur, dar' acum mulțumită Domnului avem ca notari doi Români bravi.

Apoi Dumnezeu ne-a trimis în mijlocul nostru pe dl paroch David Deac, care ca adevărat preot a început a vesti cuvântul și frica lui Dumnezeu între credincioșii sei, și a-i abate cu dușul blândetelor dela căile cele rele. Și ce să vezi! acei oameni despoiați de toată bunătatea și moralitatea, în timp de 8 ani ce au făcut? La sfatul părintelui David s'au ridicat toate super-edificatele preoțești, apoi s'a înființat un *grdnariu bisericesc*, care azi are mai bine de 200 merțe cucuruz.

Din câțiva floreni ce s'au putut strînge prin colectă de bunăvoie dela popor, tot la îndemnul preotului, s'a făcut astăzi la o sumă de peste 200 fl. v. a. în visteria bisericii și de am ave norocire că s'e-1 țină Dumnezeu între noi peste 5—6 ani ne-am trezi cu o suma cu care ne-am putea zidi și biserica.

În comuna noastră înainte de asta cu 7—8 ani numai de nume se auzia de gazete, și de lupta uiașe ce o poartă fruntașii noștri pentru poporul nostru nu se știa nimic. Bunul păstoriu a început a-și instrua poporul, că ce folos ne aduc nouă gazetele curate românești și poporul s'a trezit dintr'un somn adânc, a început a-și procura „*Foia Poporului*“, și în anul 1894 erau în comuna noastră 4 foi, din iubita „*Foia Poporului*“, ear' oamenii au început a sê mișca și a lua parte la toate bucuriile și la toate supărările ce aveau fruntașii noștri, prigoniți fiind cu temniți și bani grei de către jidovitul nostru guvern. În satul nostru nu avem străini afară de un jidov perciunat, care hrănește datinile fostului notariu.

Biscarea și ar fi atacat pe răsvrățiți în coaste. Dar' aceasta nu s'a întâmplat, ci au retras cu toții. Acum dacă au retras putea sê le țină calea la Rul-Vinerei, (în locul unde atacasem eu pe răsvrățiți) unde termurele acela peziș de 24 metri înalt și de un mil și jumătate lung, întins spre meazăzi, era ca un zid, având și de altmîntrelea numai 4 curmături pe unde ar fi putut sul răsvrățiții. Dar' nici aceasta n'a făcut-o, ci s'a dus până în câmpul Pianului și acolo s'a postat deasupra dealului — în depărtare cam de 2500 de pași dela desbinarea drumului de țeară spre Vințul-de-jos, și răsvrățiților le-a lăsat drumul liber ce duce la Vinț și Alba-Iulia, ca sê se poată strecura ușor pe acolo, ceea-ce au și făcut. Ear' cei împărătești s'au retras către Sibiu.

După alungarea generalului Puchner în România, răsvrățiții începură a aduna de prin sate pe credincioșii dinastiei și în 29 Martie 1849 prinseră și pe bătrânul meu tată, preotul Teodor Herlea ca s'e-1 tortureze pentru mine. Eu eram retras în pădure. Încuno-

Dar' și jidovul trebuie sê pearș, căci bunul și energicul nostru preot a început a lura din rășputeri la planul seu măreț de a stêrpi boala beuturii și nemoralitatea dintre poporul seu.

Părintele nostru, tocmai ca părintele Mateiu înfrăntoriul beției în Irlanda, a lucrat cu atâta zel și tărie, încât acum în 11 Martie st. n. *60 familii* din 80, ce se află în comună, s'au obligat sărbătorește, că de acum înainte sub pedeapsă de 10 fl. în seama sf. biserici nu vor suferi, ca nici capul familiei, dar' nici pruncul sau servitorul sê meargă sê cumpere ceva dela jidov, fără numai dela creștini; ba unii s'au legat că în veci nu vor bea vinars. Vedeți frați Români ce poate face turma, dacă are un păstor bun și adevărat Român.

E. C.

Rușine.

Comloșul-mare, în 8 Martie.

Domnule Redactor!

În 16/28 Februarie st. n. corul plugilor din Comloșul-mare a arangiat un concert împreună cu teatrul. Cântările au fost destul de bine predate luând în băgare de seamă, că corul s'a întemeiat abia de 2—3 luni.

Piesa teatrală, „*Sărđcie lucie*“, comedie, a fost foarte bine predată.

Mult rfe a produs dl Stefan Ureche în rolul seu de Viligă, „nebulul satului“, apoi Iosif Pascu, tinăra Cleopatra Pascu; cu un cuvânt toți au jucat cât s'a putut mai bine.

Publicul numeros a fost îndestulit, ceea-ce privește concertul și teatrul pentru a caror reușită n'avem decât sê mulțumim bravilor coriști.

Dar' acum urmează lucrul cel dureros. După teatru a urmat joc, de n'ar mai fi fost. Lăutarii afară de *Ardeleana*, alte zicăli românești nu au știut, și din cauza aceasta petrecerea curat românească s'a schimbat într'una ungurească, apoi sê fi vèzut *csárdás* și sê fi auzit strigăte de *hogvot*, se înțelege din partea străinilor.

Publicul român nu a băgat vină coriștilor, pentru lucrurile aceste, fiindcă ei sã racii la toată arangierea petrecerii nu au avut mult vot, ci conducătorilor, adevăc acelora cariau luat musica.

De 6—7 ani încoace, deși în fiecare an se făceau cel puțin câte două petreceri românești, *csárdás* și strigăte de *hogvot* la noi în comună nu s'au mai pomenit, și acum sê vezi o rușine ca aceasta.

În prima linie ori-și-cum preotul este învinovățit, pentru-că dēnsul fiind mai învățat putea sê le dee sfaturi mai bune coriștilor, putea sê ia o musică românească, pentru-că mulțam Domnului, avem destule împregiur, și putea sfatul coriștii de a nu ierta lăutarilor a zice cântări ungurești.

Credem, că în viitor lucruri nevrednice pentru Români, nu se vor mai întâmpla.

Comloșanul.

științat despre aceasta, mē grăbiiu a mē înfătoșă înaintea celor-ce țineau prins pe tatăl meu și ti rugai sê mē primească pe mine, centurionul în schimb pentru tatăl meu, care nu au făcut altceva decât 'și-a păzit biserica.

Fuseiu bine primit, tatăl meu eliberat, ear' eu excortat la comuna Balomir, unde se afla lagărul răsvrățiților. Știam că mē așteaptă glonțul, dar' iubirea de părinte 'mi-a fost mai presus de viață. Acolo aduseră lângă mine și pe centurionul din Binținți și pe alții pe cari ti pușcară în capul satului. Eu însă fuseiu eliberat ca prin minune. Un om din castele dușmane roagă pe comandantul sê-mi cruce viața. Eată ce întâmplare! Când am purces pe Murș în sus cu „loagherul“ am am dat peste nește oameni din compania mea cari voiau sê omoare pe un Ungur, ce zăcea bolnav pe pat, încungiurat de copii sei mici. Îi împedecaiu; îndrumându-i: „Mergeți și vè arătați vitejia față de viteji, în câmpul de luptă, dar' nu față de un om bolnav, nepuțincios“. Acest Ungur se rugă de comandant

Jertfele temnițelor ungurești.

În nr. 1 din anul acesta al „*Foiaiei Poporului*“ am pus cu numele pe toți acei martiri ai cauzei românești, cari au fost judecați la temniță și pedepse de bani, după marele proces al *Memorandului*, adevăc în anii 1895 și 1896. Numărul acestora a fost: 205 Români, osândiți la 24 ani, 1 lună și 10 zile temniță și 9392 fl. pedeapsă în bani.

În anul acesta, ca și mai înainte, procesele și întemnițările merg înainte fără încetare. Am însemnat în foaia noastră toate aceste jertfiri și prigoniri, după cum ele se sêvrișesc de puternicii zilei. Acum ne vine de odată știrea despre o judecată a vestitului tribunal din A. Iulia, în care Români sunt osândiți cu droaia.

Eată ce 'i-se scrie „*Tribunei*“:

Ieri, în 18 Martie, s'a pertractat aici procesul Buciumanilor, acușati pentru întimpinarea ce au făcut regretatului *Iovu Babuș*, când s'a reîntors acasă din temnița Clujului, în 27 Iulie 1894.

Pe banca acușatilor erau 11 Români, între cari 2 domnișoare, 1 doamnă vèduvă și 8 bărbați. Eată numele lor: Virgil Todescu, doctorand în medicină (B.-Cerb). Gregoriu Sima, preot. Aurel Danciu, proprietar. George și Ioan David, candidați de avocat (B.-Șeasa). Nicolae Băișan, preot (Buc.-Isbita). Ioan Naicu, (B.-Șeasa). Simeon Dandea, acum rob în M.-Oșorheiu. — Elena, Sofia și Teresia David (B.-Șeasa). Dl S. Dandea a fost adus la pertractare din temnița ordinară dela M.-Osorheiu, unde este închis dela 25 Sept. 1896 pe 6 luni, condamnat pentru o vorbire ținută în hotelul „*Detunata*“ din Abrud. Martori au fost foarte mulți, între cari musicanții din banda lui Ghiuș. Apărător n'au avut! Tribunalul 'i-a osândit pe toți acușatii. Damele au fost osândite la amendă de câte 50 fl. Domni au fost condamnați la arest ordinar de câte 8—30 zile și suportarea speselor, cari sunt foarte mari.

sê nu mē puște. Comandantul răsvrățiților mē întrebă că: fost-am eu căpitan și pentru-ce? Și-am răspuns că: *sunt căpitan, și nu am făcut altceva decât 'mi-am împlinit datorința față de națiune, precum Dumniata își împlinești datorința față de națiunea d tale.*

Era seară când acel comandant îmi spune că sânt liber, și sê plec acasă. 'I-am mulțumit, însă 'i-am spus că nu pot pleca din castele și lor, că mē tem de forposturile și patrulelelor. 'Mi-au dat apoi 2 husari, cari m'au petrecut până aproape de comuna mea Vinerea. Comuna era pustie, toți locuitorii fugiți în pădure: aci aflaiu și pe tatăl într'un bordeiu sêvrișind singur slujba dumnezească. Era în noaptea, când biserica noastră ține așa numitele „*Denii*“, cânta tocmai „*apărătoare Doamne*“ când intraiu în bordeiu eu, pe care mē țina mort. Îmi arētă cartea făcându-mi semn cu mâna ca sê cânt mai departe, fără a-mi zice o vorbă, ear' din ochi ti porniră două pârăuș de lacrimi. Numai după-ce am sêvrișit slujba dumnezească, m'a îmbrățișat și m'a întrebat,

Toți au dat recurs. E de însemnat, că toți acușaii sunt înrușiți ori încușcrați cu părintele răposat Băbuț, pe care 'l-au fost întâmpinat la sosirea din temniță.

Un alt proces s'a ținut în Sibiu, în 20 Martie c. fiind acusat părintele *Emanuil Beșa* din *Zlatna*, pe cuvânt, că înainte cu 2 ani la un ospet din Poiana de lângă Sibiu ar fi „preamărit pe martiri“.

Părintele Beșa, după-ce vre-o doi ani a fost trit pe la judecătoria, a fost acum osândit la 25 fl. pedeapsă, sau 5 zile temniță.

Mai departe din *Alba-Iulia* se scrie, că de curând au fost aduși acolo la temniță 17 Moși din *Scărișoara*, osândiți pentru-că s'au apărât împotriva pădurarilor, cari au năvălit noaptea asupra lor. Asemenea vor intra în curând în temniță țeranii: *Ilie al lui Nicolae Crăciun*, căraș în *Dostat* (comit. Alba inf.) și *Manișu Ioan Manișian*, un oier bătrân din *Poiana Sibiului*, cari au fost osândiți toamna trecută în *A. Iulia*, pe cuvânt că ar fi zis că legile „bisericești“, sunt păgâne. — Mai departe trebuie să între în temnițe studentul în drepturi *Aurel Ciato* din *Blaj*, care a fost osândit în vara anului trecut, tot în *A. Iulia*. Tabla îi scărise pedeapsa la trei luni, dar' curia 'i-a ridicat-o la 6 luni.

Tot așa numai înainte...

Mos Nicolae Herlea.

— Vezi ilustrația. —

Nicolae Herlea (mos) s'a născut în comuna *Vinerea* la anul 1819, 1 Iunie. Școale nu a cercetat, dar' carte a știut.

Mai din toate ramurile științei a avut cunoștință; istoria niversală și geografia însă

că cum am scăpat? În *Vinerea Paștilor*, venită din *Orăștie* 24 răsvrețiți ca să mă prindă, dar' înștiințat de o Unguroaică am scăpat. Se pusă apoi premiu de 1000 fl. pentru celce mă va prinde. Atunci se puse la cale o goană împotriva mea. Mă încungiurară în munte, unde se afla cu mine și cumnatul meu *Ilie Mihailă*. Și de aci scăpai printre gloanțe; pe cumnatul meu însă fiind bolnav de friguri îl prinseră, și Ungurii din *Orăștie* îl pușcară a doua zi fără nici o judecată. Scăpat astfel mă păzai mai bine. Nici chiar soția mea nu-'mi știa culcușul, carea încă era fugită în munte și durmea singură pe sub brazi.

În *Dumineca* a 4-a după *Paști* a trimis generalul *Lüders*, (care se afla în *România*) pe un spion cu o înștiințare la *Iancu Ia Câmpeni*. Acel spion a fost din comuna *Seliște* cu numele *Oprea Vlad*. El s'a și dus până la *Murș*, însă fiind toate vadurile păzite de Unguri n'au putut nici într'un chip a isbuti să treacă *Murșul* și s'a întors îndărapt fără nici o ispravă. Din norocire ne-am întâlnit amândoi în muntele *Văratec*, 'mi-a înmănat

le-a știut desăvârșit, nu mai puțin și sfânta scriptură, din care fți recita de ori și unde ai fi voit. Și tot ce a știut 'și-a câștigat singur prin cetire, la ceea-ce 'l-a ajutat minunata lui memorie.

Tatăl seu, preotul *Teodor* îl rețină la economie și dădu numai pe ceiaľalți doi frați la școală, să îngrijă însă cu atât mai mult de educațiunea lui, de cultura inimii și-'l învță a ceti.

Mos Nicolae Herlea.

Abecedarul 'i-a fost biblia. Un preot foarte cuminte și în înțelesul strict al cuvântului moral-religios a fost tatăl seu și ca atare, s'a silit să fie pătruns și fiul seu *Nicolae* de spiritul religiunii creștine, ceea-ce a contribuit la formarea caracterul seu; ear' conștiința națională 'i-a deșteptat-o istoria *Românilor* și a *Românilor*, care a știut-o atât de bine.

Lui 'i-a fost cetitul tot așa de lipsă, ca și pâinea de toate zilele.

o epistolă dela *Nicolae Bălășescu*, translatorul lui *Lüders*, în carea ne provoacă ca pentru eliberarea națiunii și a patriei să aflăm mijloace ca să se poată strecura numitul spion până la *Iancu*. Atunci m'am pus eu în frunte. Am trimis pe servitorul fratelui meu, pe *Apostu Barb*, care și azi e în viață — la un cumnat al meu din comuna *Balomir*, cu numele *Nicolae Mihaiu* să caute un vad pe *Murș* pe unde să putem trece. Cumnatul meu ne-a trecut noaptea printre sentinelele dușmane; am mers în comuna *Acmariu* la *Bota George*, pe care 'l-am trimis de a condus spionul până la *Iancu*. Trecerea aceasta s'a repetat de 4 ori, până mai pe urmă au trebuit dusă o scrisoare generalului *Augustin* din *Alba-Iulia*. Aceasta din urmă scrisoare s'a predat preotului *Vasilie Crainic* din *Bulbuc*, care 'și-a ras barba, și cu epistola în opinci a ajuns înlăuntru în fortăreață. Acestea le-am pățit eu.

Nicolae Herlea, sen.

De aceea a și arătat conaționalilor sei, că omul și fără școli se poate cualifica. Cântăreț excelent și pasionat a fost *Mos Herlea*. Ca mic copil de 6 ani știa toate glasurile și le cânta în biserică; astfel în decurs de 72 de ani a servit de cântăreț bisericeii fără a pretinde vre-o dată plata de cantor. Mai era *Mos Herlea* și un vestit chirurg. Această știință a învățat-o dela moșul seu *Precup Herlea*, un țeran ca și el, care n'a știut ceti, dar' era foarte deștept. În decurs de 60 de ani, sute de oameni schilaviți a vindecat pe an, fără a cere dela cineva vre-un ban.

Doctorii renumiți din *Orăștie*, ca *Leszay* bătrânul și ficiorul, *Dr. Gohn* etc. trimiteau pe oamenii, cari își frângeau mâinile sau picioarele, la *Herlea* la *Vinerea* să-'i vindece.

Din anul 1842 până la 1847 a funcționat ca învățător în comuna sa natală.

Activitatea lui din anul 1848 și 1849 se vede din o epistolă a sa scrisă de dînsul și adresată către istoriograful *G. Baritiu*.

Dela anul 1849 până la adânci bătrânețe o mare parte a activității sale a consumat-o întru binele bisericeii, școlai și întru înaintarea comunei sale, servind până a fost mai tiner ca jurat comunal, mai apoi ca primar și cassar.

Până la desființarea „fondului regiu“, neîntrerupt a fost membru în reprezentanța scaunului *Orăștiei*, unde a avut mult a se lupta pentru drepturile scânenilor români, împreună cu protopresbiterul gr.-cat. *George Bercian*, pe care îl iubia mult, fiindcă era om învățat, foarte deștept și român bun, a căruia oratorie îl captivase.

Naționalist infocat, a luat parte mai la toate adunările naționale începând dela cea de pe câmpul libertății. Deși greutatea anilor îi gârbovise corpul robust de odinioară și îi sbricise fața, inima sa 'și-a conservat focul juneții, până la moarte.

În anii din urmă îl vedem în deputațiunea, care a dus *Memorandul*; după aceea în deputațiunea de trei exmisă de *Români* adunați în *Cluj* cu ocaziunea procesului *Memorandului*.

Mos Herlea a fost om vial, cu umor bun, totdeauna vesel, deși beuturi spirtoase nu au beut în viața sa, ci numai apă.

Sfârșăria jidanului și economii nostri.

„Nici piatra, nici seceta, nici apa nu-'mi strică recolta“.

(Zicala jidanului).

Un prieten al foii noastre, român verde și cu durere pontru neam, ne descrie isprăvile *Jidanilor* dela sate, cari sunt pricina de frunte a sărăciei țeranului român. Mai sunt ele și altele, precum, dările și birurile grele, ce ni-le pune stăpânirea ungurească, ș. a. dar' toate acestea nu sânt așa de primejdioase pentru noi, ca mreaja sau lațul ce-'l întinde *Jidanul*, dacă sântem slabi și ne lăsăm prinși în el.

Eată ce scrie prietenul nostru:

Causa cea mai mare a sărăciei pe sate este netăgăduit precupeția sau sfârșăria *Jidanului*. Eată cum:

Știut este, că acest popor pribeag după-ce a supt popoarele creștine de prin Galiția, și alte părți, s'a văzut silit a-și căuta alt loc cu câștig.

Alesu-și-a țeara noastră, grație liberalismului și cavalerismului nației maghiare.

Și de când cu năpădirea acestui popor, ce sub masca patriotismului maghiar a intrat ca lipitoare la noi, populația dela sate dă groaznic îndărăpt.

Jidanul intrat aci, își alege bine locul. Să așeze acolo, unde e sigur de câștig, unde populația e ușor crezătoare și unde e un product gras al economiei. Cel mai săracuț se așează la sat, unde e agent pentru jidanul mai bogat dela orașul din apropiere. El totdeauna e cărcimar și sfârniariu. Cărcima o conduce jidana, bărbatul e pentru cele din afară. Cumpără, vinde tot, începând dela oase și rize, până la lucrurile ce altcum legea lui Moise le oprește. Rachiul (vinarsul) însă e arma cu care pășește el împotriva țeranului. Acest rachiul se dă ori-cui, chiar și în credință, fiindcă cu atât se trece mai mult și însemnarea de pe revas se scoate mai bine. El știe sigur că banii de pe rachiul intră la ori-ce întâmplare. Beutorul de rachiul, când odată e pătimaș, face ori-ce, numai să aibă trecere la cărcimă. Face alte datorii, numai să plătească pe birtașul jidan. Și acesta nu e alegător, primește ori-ce, în preț de nimic. El nu samănă, dar' seceră. Nici grindina, nici seceta, nici apa lui nu-i strică roada. Colea după secere ia muerea plugarului câte un cupșor de grâu ca jarul, ca să-și plătească datoria ascunsă, ori apoi să cumpere alte fleacuri jidănești. Bărbatul de altă parte cu drag privește la coșurile sale pline de bucate, umple, fără știrea muierii câte un săculeț ca să ducă birtașului pentru rachiul bent, care deodată s'a făcut așa de aspru cât nu mai vrea să știe de alt credit, până nu se plătește cel vechiu.

Așa mergând treaba vede numai ușor-crezătorul econom, că coala pe la Crăciun i-s'au golit jignițele cele mai înainte pline cu vârf, și de aci înainte li imprumută Jidanul bucate, pentru-ca la secerea viitoare se-i dee măsura îndoită.

Jidanul birtaș merge cu amăgirile sale mai departe. Unde poate pune mâna chiar și pe onorata antistie comunala. El știe, că a cinsti pe domnul primar etc. spre pildă, ca să bea un rachiul îndulcit, e a țî-l câștiga pe partea ta. Câștigat odată, de aci încolo toate aldămașurile se fac la el. Și ori-ce pretensiune a sa pe lângă grabnică execuție i-se duce îndeplinire la timp și cum se cade.

În forma asta crește năravul de beție, până-ce se dedă cu ea satul întreg. Și în timp foarte scurt birtașul jidan e domnul satului, căruia-i sânt supuși toți locuitorii.

Până aci Jidanul ca birtaș.

Am zis, că fiecare birtaș de acestia, mai leagă de cărcimă și o boltă. De aci se zice, că Jidanul e și neguțetoriu. Un mare bancher Jidan zice: Toată lumea crede că Jidanul e născut pentru neguțetorie, dar' nu-i drept, dacă sfârniaria cu 1/2 cruceriu și mai puțin, ar fi neguțetorie, atunci, da; căci Jidanul e sfârniar născut. — Și ce e sfârniaria?

În a trage câștig mare pe ori-ce cale și chiar și din marfă de nimica.

Aceasta e înăscută Jidanului. Nu vrea să se îmbogățească copilul de jidov din cea dintâiu capră belită? Nu vrea Jidovoica câștig din cea dintâiu năfrămuță vândută ușor-crezătoarei fetițe dela sat?

E drept dar', că cea mai de frunte cauză a sărăciei și economilor nostri dela sate e Jidanul cu precupețiile sale, care mult rău ne va face, dacă nu ne vom ști feri de el.

Ce trebuie să facem noi în fața acestei primejdii? E de mare însemnătate aceasta întrebare în economia noastră națională!

Părerea mea e:

După-ce cărma acestei țeri e legată tare de frânghia Jidanului, să nu așteptăm dela ea ceva mântuire de primejdia amintită. Să ne încredem și aci, ca și în alte lucruri de interes național, în propriile noastre puteri. Inteligența română dela sate și fruntașii să se pună pe lucru, cu cuvântul și cu fapta să îndemne pe economul român la muncă cinstită și ferirea ca de foc de lene și de lux, prin ce câștigă cele de lipsă pentru traiu și poate purta greutățile impuse de stat. Să încungiure birtul și bolta Jidanului, și să ajute pe neguțetorul român, prin ce să scapă de urmările nefericitoare ale rachiului falsificat, și astfel își păstrează puterile sufletești și trupești, și banul seu merge la un român creștin și cu suflet. Să îmbrățișeze fii economilor nostri meseriile de tot felul și negoțul, prin ce ne facem o clasă mijlocie națională așa de mult cerută și de altă parte banul câștigat cu sudoare, să meargă în punga fratelui seu binevoitor, pentru schimbul articulelor și mărfurilor bune și trainice.

Așa lucrând vom pute să ne menținem neamul de o primejdie atât de amenințătoare. Voință să fie și vom putea!

„Săteanul“.

Vorbe înțelepte.

— Una la săptămână. —

Cum se vorbim.

Vorbeste puțin, ascultă mult, nu între rupe nici odată. Vorbeste cu fiecare de ce știe el mai bine ori de ce li place mai mult. În toate materiile fii cumpetat, nu vorbi până să se sature omul de tine. Nu vorbi despre tine, nu face laude prea multe și nu lăsa lumea să creadă că lauzi, numai pentru-ca să fi și tu laudat.

PARTEA ECONOMICĂ.

Nutrirea stupilor primăvara.

Mulți stupi se prăpădesc primăvara, adevărat și în Aprilie, din lipsă de miere. Ca să preîntîmpinăm acest rău, cu privilegiul vizitării, e nelcungiurat de lipsă să ne asigurăm: are fiecare stup hrana de lipsă.

Greutatea coșniței de nuele e dovadă, că stupul are miere; dar' întorcând coșnița cu gura în sus și ferind puțin fagurii doi câte doi încă ne putem convinge despre câtă miere au albinele. Stupul de tot ușor ne dovedește, că mielea în el e pe sfârșite și acestuia trebuie să-i dăm de mâncare; hrănirea în stupină însă trebuie să se facă numai peste noapte.

Pentru a încungiura dedarea la răpire a albinelor și alte rele, e bine să se aducă stupul în casă — ceea-ce se poate face și dimineața înainte de a începe să sboare albinele. — Și anume: coșnița se ia cu mare grijă dela loc, se așează pe o față de masă și astfel se aduce în casă.

Acum se desface tot cu frumosul pânzătura, se pune nutrețul sub coșnița și apoi se leagă bine numita pânzătura — față de masă sau ce ar fi — ca albinele să nu poată eși. În casă fiind cald, albinele se scoboară și în scurt timp cară toată hrana.

Dacă are omul miere curată la îndemână, e bine să o încălzească cu puțină apă pentru a o subția și astfel să o pună sub coșnița, după-ce mai întâiu a pus bucățile de paie deasupra ei, ca albinele să nu se înce. Mierea puțin curată trebuie fiartă și spuma de pe ea luată, ca să rămână cât mai curată și apoi călduță să o dee albinelor. Având miere în faguri, celulele acestora se descoper cu un cuțit și astfel li-se dă albinelor.

În lipsă de miere, se fierbe zăhar și adevărat 5 părți de zăhar și 3 părți apă, lăsând să se îngroașe cam ca mielea scursă din faguri și această amestecătură în stare călduță se pune sub coșnița întocmai ca și mielea.

În coșnițe mobile, având în rezervă rame cu faguri plini cu miere, li-se pun acestia în coșnița în apropierea albinelor. Mierea li-se dă în păhare mari, cari se leagă bine la gură cu o pânză deasă, ca prin aceasta mielea numai să se prelingă și nu să curgă. Păharul astfel gătit se pune cu gura în jos deasupra gratiei în despărțământul de miere, de unde albinele și-o cară în celule. Fiind timpul călduros, albinele își cară mielea și punându-o în partea din jos a coșniței.

Prăsirea galițelor.

(Urmare.)

Găinile comune (de rînd) și negoțul cu ele.

Găina comună (*galus domesticus*) e cunoscută cu pene de culoare cât de deosebite și multe, de mărime mijlocie; creasta ei este de formă diferită, pecând la găinile de specialități și creasta este de un oare-care caracter hotărît.

Găina de casă comună are de multe-ori în loc de creastă *chică*, îndeosebi putem asta vedea în părțile de maază-noapte. Temperatura părților de mează-noapte are asupra crestei așa mare influință, încât găinile aduse acolo din țerile de mează-zi cu creastă, în generațiunea 5—6 își pierd creasta și capătă *chică*.

Cocoșul nostru comun de casă are îndeobște creasta mare stătătoare, crestată, creasta barburie cam mică, penele la grumazi sînt de culoare aurie sau roșatică, coada mare, penele în coadă sînt foarte strîmbe și sclipicioase; are umblet fălos și îndrăzneț, cu temperament vîoi, are 4 degete la picior.

Găina are creastă mare, statura găinei față cu mărimea trupului e joasă, picioarele sînt fără pene.

Găina noastră comună de casă oue peste an 120—160 de oue, clocește de 2—3 ori; carnea ei e gustoasă se îndestulește cu puțin și rabdă atât frigul cât și căldura. Cocoșii tineri se pot ușor jugăni, fiindcă se desvoltă foarte de vreme; picioarele sînt fără pene, la cele de culoare mai întunecată negru, vinete.

Găinile noastre comune de casă n'au altă greșală, decât aceea, că sînt mici, ușoare și așa în piațele cele mari n'au prețul recerut, pentru aceea avem să purtăm grijă ca să le corcim cu alte soiuri de găini aduse din străinătate în țeara noastră sau, ceea-ce este și mai bine, să le înlocuim anume cu soiuri streine când apoi vom ajunge scopul acela, ca din prăsirea găinilor să nu avem numai ouele și carnea trebuincioasă pentru susținerea căsii, ci să putem și vinde din prăsilă și a exporta în țeri streine atât găinile, cât și ouele.

Astfel vom ave și noi parte din averea aceea mare, ce capătă țeara din exportul lor.

La negoțul ce facem cu găinile, să luăm seama că în fiecare comună să se afle unul dintre plugarii nostri mai iscusit, care să adune găinile și puii dela ceilalți și așa să le ducă în număr mai mare la oraș, ca așa să nu fie silită câte o biată de muere a să duce cu 1—2 părechi de găini, pui, sau 10—15 oue în oraș, și să petreacă și să peardă câte o jumătate de zi cu vînzarea lor, în care vreme putea acasă

să isprăvească ceva pe lângă casă sau să meargă la lucru pentru simbrie și așa să se folosească și de vremea asta care ar perde-o cu mergerea în oraș. Peste tot plugarii nostri și îndeosebi muerile noastre, țeranele, ar trebui să priceapă odată, că ce însemnează pierderea timpului, când apoi socotind dobânda aceea puțină, ce ar da celui care cumpără și adună găinile anume în sat, cu mult este mai mică, decât este prețul timpului pierdut prin mergerea de acasă pe la oraș.

Dacă s'ar face așa cele zise mai sus, atunci în fiecare sat am avea oameni de ai nostri, cari s'ar deprinde cu adunarea și cumpărarea galițelor în sat, ear' în orașe încă s'ar înființa neguțătorii anume pentru cumpărarea și vînderea galițelor, când apoi spiritul neguțătoresc, de care are mare lipsă poporul nostru, s'ar desvolta cu timp și la el și prin spiritul acesta s'ar învêța a vinde produsele sale cu preț mai mare și a cumpăra cele de lipsă, tot dela ai sei, prin ce vîzînd cu ochii s'ar îmbogăți poporul nostru, lipsit până acum de mijloace.

Voi scrie și soiurile de găini importate în țeara noastră, de care se folosesc locuitorii în multe locuri ale țerii, și după care au un venit însemnat. Dar' și până-când vom ajunge ca poporul nostru să se dedee la prăsirea rațională, are să se folosească de găinile noastre de casă comune, și să prăsescă din ele cât mai mult, ca să aibă ce vinde din ele și îndeosebi ouele.

Iuliu Bărdosj.

Sare pentru vite.

În anul trecut s'a votat în dietă legea pentru sare pe seama vitelor. Pe temeiul acestei legi ministrul a dat o instrucție la direcțiile financiare, la diregătoriile de sare și la comisarii de finanțe, arătînd cum au să îndeplinească cele statuite în lege.

Ordinațiunea sau instrucția stă din 4 părți. În partea primă se spune despre pregătirea sării, în a doua și a treia despre vînzare și în a patra se cuprind alte măsuri deosebite.

Sarea pentru vite să pregătește deocamdată la băile de sare din *Uioara* și *Slatina* (Maramureș) și să alcătuește din 99 $\frac{1}{4}$ % sare măcinată, $\frac{1}{2}$ % oxid roșu de fer și $\frac{1}{4}$ % mestecătură de praf de pelin. Cu vînzarea acestei sări sînt însărcinate diregătoriile de sare, de pe la minele de sare și din orașe. Aceste vînd sarea în cantitate peste 5 kgrame și cumpărătorilor le dau bilet sau chitanțe despre prețul plătit. Cumpărătorii apoi sînt datorii a păstra acest bilet de plată până-când mai au din sare și trebuie să-l arête la finanți, dacă acestia îl cer. Cei-ce nu au

biletul vor fi pedepsiți cu o amendă de bani, până la 100 de coroane.

În locuri, cari sînt departe de oficiile de dare, să încredințeze cu vînzarea și alți negustori (boltași), cari capătă dreptul acesta prin licitație. Cei-ce doresc a lua în întreprindere vînderea de astfel de sare, vor înainta ofert în scris la direcțiile financiare. Dreptul de vîndere să dă numai pe temeiul ofertelor în scris, și anume aceluia care s'a îmbiat cu preț mai mic.

Sarea pentru vite să vinde în starea în care o primesc dela stat cei încredințați cu vînzarea. Nu este iertat a o schimba sau a o amesteca cu apă ori cu alte materii.

Sarea să va da cel puțin câte 5 kilograme unui cumpărător. Cumpărătorilor le stă apoi în voie, să-și pună sarea în vase proprii ori să cumpere sacul în care e pachetată. Prețul unui sac nou e 66 banii (33 cr.), a unui vechiu 36 bani (23 cr.)

Localul sau bolta, în care se vinde sarea, trebuie să fie curată și uscată și trebuie să aibă firmă.

Nu e iertat nimêrui a pregăti astfel de sare, numai erariului și numai aceia o pot vinde, cari au acest drept dela stat; mai departe nu e ertat a o folosi, decât pe seama vitelor.

Sarea aceasta e foarte bună și priincioasă vitelor.

Să grijim de sănătate.

Apa curată, aerul curat, lumina soarelui și hrana sănătoasă sînt cele patru lucruri de căpetenie, ca să fie cineva totdeauna sănătos.

I. Să-ți ții totdeauna pielea curată. Trupul este acoperit cu pori sau găurele mici, cari se astupă lesne de nădușală și de murdărie și din pricina aceasta se nasc boale. De aceea trebuie să te speli bine și să-ți ții hainele curate cât se poate. Să te sculzi cât mai des.

II. Hainele necurate sînt tot așa de rele ca și pielea murdară și fac ca să se bolnăvească trupul. Așternutul și ori-ce haină care vine în atingere cu pielea, trebuie aerisate și spălate cât de des.

III. Este foarte trebuincios să răsufle cineva aer curat; aerul stricat este adevărată otravă.

Cine trage în piept aer stricat, poate să moară; aerul stricat ori cât de puțin intrat în plămâni, vatemă sănătatea.

De aci se naște trebuința de a statori o aerisare în fiecare casă locuită, lăsînd la partea de sus a ferestri o deschizătură, prin care să ese aerul stricat și încălzit din odăi.

Nimic nu te poate face să mori mai sigur, cu încetul, decât aerul stricat și otrăvit dintr'o casă prea mult închisă.

IV. Ferește-te de mirosurile urte. Ține totdeauna sticla dela ferestri curată, scîndurile, scările, spală-le ca să fie curate.

Nu lăsa nici odată să se grămădească în casă sau în vecinătate praf sau gunoale.

Cum simți cel mai mic miros neplăcut, caută să vezi de unde vine și curăță locul.

V. Cu câtă mai multă lumină, aer și soare vei avea, cu atât vei fi mai sănătos. Să lași să-ți intre în casă ori-cât de multă lumină, ori-cât de mult aer și ori-cât de mult soare.

Nici oameni, nici plante nu pot înflori în loc întunecos; șederea mai mult ori mai puțin îndelungată la întunec aduce tînjală și boală.

Adu-ți aminte că este mai bine să ocolești boala, decât să cazi în ghiarele ei și pe urmă s'o vindeci.

Băncile noastre.

Și-au mai publicat socotelile pe anul 1896 următoarele din băncile noastre:

„Fortuna” din Rodna-veche are venit curst 2735 fl. 12 cr.

„Hăteșana” din Hăteș are venit 5556 fl. 36 cr. adunarea a fost la 23 Martie.

„Furnica” din Făgăraș, are venit 12,323 fl. adunarea va fi la 15 Aprilie.

„Borzovia” din Jidovini are venit 400 fl. adunarea va fi la 4 Aprilie.

„Bocșana” din Bocșa-montană are venit 2306 fl. 68 cr. adunarea este la 28 Martie.

Îndreptar

pentru întemeierea însoțirilor de cumpătare împotriva beuturilor spirtuoase

lucrat de

Gavriil Aluaș,

învățător și notarul însoțirii de cumpătare din Babța.

Statutele fondului de bucate al „Societății de cumpătare” din comuna Babța.

§. 1. Societatea de cumpătare are și un fond de bucate, care va avea de scop înaintarea cumpătării.

§. 2. În acest fond va depune fiecare membru câte două merțe mălaiu cu grăunțe,

§. 3. Din acest fond se vor da bucate cu interese mici:

a) Membrilor societății de cumpătare.

b) Nemembrilor numai în cas, dacă vor dovedi cumpăt și purtare morală bună.

§. 4. Dividenda de $\frac{3}{4}$ (trei pătrare) între membri se va face, când va avea fiecare în fond 4 cubule, ear' $\frac{1}{4}$ parte ca ajutoare.

§. 5. Fondul va fi manipulat și se vor da ajutoare conform statutelor societății de cumpătare (vezi §-ii dela 8—21, ear' datorințele după §. 22).

§. 6. Dela acei membri ai societății, cari nu-și vor ține făgăduința, se vor detrage dividendele de pe anul, când se vor abate, adăugându-se la fond, pentru ajutorarea alor doi școlari săraci, dar' harnici, ai membrilor cu purtare bună.

§. 7. Membrii societății la cas de moarte sau strămutare din comună își pot lăsa fondul:

a) Fiilor sau altor rudenii, cari sunt membri sau vor pași de membri ai societății.

b) Bisericii greco-catolice locale.

§. 8. Ear' din contră acei membri, cari din cauză de abateri părăsesc societatea, nu pot pretinde din fondul ridicat eventual la 2—3 cubule, decât numai capitalul început de 2 (două) merțe.

§. 9. Aceste statute primindu-se de adunarea generală, se scriu în trei exemplare și pe calea protopretorială se subșternă dlui mi-

nistru de interne pentru aprobare; deobligându-se membrii societății la toate cele cuprinse în §. 22 a statutelor „Societății de cumpătare”.

Dat în Babța la 2 Ianuarie 1896.

Stefan Pop m. p., Gavriil Aluaș m. p.,
președ. soc. de cumpăt. notarul soc. de cumpătare.

Știri economice.

Banca „Steaua”. Noua bancă românească „Steaua” din Petrovaselo (comit. Torontal) și-a ținut adunarea de constituire în 18 Februarie c.; firma nouei bănci este Improtocolată la tribunal și în curând își va începe lucrarea.

Nouă deregătorie de dare. Cu 1 Maiu c. se va deschide în Câmpeni (comit. Turda-Arieș) o nouă deregătorie de dare. De ea se vor ținea 21 de comune din jurul Câmpenilor, care acuma se țin de deregătorie de dare din Turda.

Căi ferate nouă. Linia ferată din Secuime, între Sepsi-S.-Georgiu și Sereda-Ciucului va fi vizitată oficios în 29 Martie și în 1 Aprilie se va deschide pentru circulație. Continuarea ei până la graniță în pasul Ghimeș se va găta până în 1 Noembrie. Tot până la acest termen se va găta și linia Sibiu — Turmu-Roșu. Guvernul României va face legătură cu aceste linii probabil numai peste un an.

Pomi pe de lăturiile drumurilor. În urma unei hotărâri a ministrului de negoț Daniel, drumurile de țeară mai mari vor fi sădite pe ambele lor laturi cu pomi roditori precum este aceasta în țerile culte. Sădirea vor face-o îngrijitorii drumurilor și lucrările s'au și început. În primăvara aceasta vor fi sădite vre-o 5 drumuri, cu cireși, nuci, meri și peri. Drumul de țeară (șoseaua) ardelean, ce duce dela mează-zi spre mează-noapte și taie Ardealul în două, împreunând Sibiul cu Clujul, va fi sădit cu meri și peri.

Transport de cai din Bănat. Caii de Bănat sunt căutați și pentru armatele străine. Din *Bechtcherec* se scrie, că Torontalul și comitatele vecine (Timiș etc.) sunt cercetate de mai mulți neguțatori de cai, cari cumpără cai cu bune prețuri. Din jurul Timișoarei s'au expedit prin oficeri greci mai multe transporturi de cai la Atena. — Acest negoț îmbucurător va da un avânt și mai mare prăririi cailor în Bănat.

Bani de aluminiu. În America se fac încercări de a bate monete de aluminiu. Aluminiul este un metal foarte ușor și prin pipăit se poate deosebi de alte metale. Guvernul Statelor-Unite din America crede, că oamenilor le vor fi binevenite monetele din astfel de materie.

Trenuri accelerate de vite. Însoțirea neguțătorilor de vite din Viena a cerut dela ministrul ung. de comunicație, să introducă trenuri accelerate pentru transporturi de vite. Cererea a fost ascultată și astfel începând cu 1 Maiu vor circula (umbla) trenuri repezi de vite pe următoarele linii: dela Brașov pe

la Teiuș și Arad la Bruck, dela Cucerdea pe la Orade tot la Bruck și dela Timișoara la Marcheg. Cu trenurile aceste timpul de transport se scurtează cu 2—11 ore.

Starea sanitară a vitelor în Austria. După cum se vestește din Viena, în țerile austriace a încetat de tot boala de vite și aprinderea de plumăni. În urma acesteia negoțul cu vite este liber în întreaga Austria.

Dacă deregătorii nostri de pe la granițe ar fi cum se cade, nici la noi n'ar băntul atâtea boale de vite. Dar' la noi — chiver-niseală maghiară!

Ungaria la expoziția din Paris. Ungaria, sau mai bine zis Maghiarii, încă vor lua parte la expoziția din Paris, la anul 1900. — Ministrul de negoț Daniel a și cerut dela cameră 3 milioane de coroane (1 milion 500 mii fl.) pentru cheltueli, cari se vor și încuviința.

Iarăși bani storși din punga noastră, ca Maghiarii să paradeze prin Paris. Dar' poate că suma aceasta le va fi prea puțină și ne vom pomeni că mai cer. La parade și benche-turi trebuie mulți bani!

Din traista cu povețele.

— Răspunsuri. —

Abonent nr. 3600. Cetește mai cu băgare de seamă aceea ce s'a scris în „Fozie” despre văduve, și atunci vei vedea la ce ai drept, și ce poți pretinde. —

Abonentul din Igrăș. În afacerea cu pușca nu poți face alta decât să rogi pe protopretor să aducă sentență. Dacă ești vinovat te va pedepsi, dacă nu, îți va da pușca îndărăpt.

Abonentul din anul 1893 în Bêrzava. Nici d-ta nu poți da muierii, și nici muerea d-tale slobozenie ca să vă puteți cununa altcum ci numai legea. Trebuie să vă despărțiți mai întâi. Mergeți dar' la un avocat. Mai bine ar fi însă să vă împăcați și să trăiți eărăși la olaltă. Carte ca aceea de care întrebi d-ta nu se mai află de vânzare nici unde.

Abonent 3245. Mama d-tale a fost în drept să-ți predea partea ei de avere, și dacă e scrisă și în cartea funduară pe numele d-tale nu ți-o poate lua nime. Cu toate acestea, dacă-ți va face fratele proces, ia-ți un avocat care să te aperse, căci altcum ușor se poate să perzi procesul. Têrgueala făcută cu fratele încă e bună și nu se poate strica.

Abonent nr. 9187. Dacă d-voastră vă temeți de eșirea protopretorului la fața locului, ca să cerceteze treaba e semnul că nu prea aveți dreptate. De sînteți dar' tari în convingerea că s'au făcut abusuri la comună, atunci trimiteți-i anticipația cerută, căci la timpul seu v'o restituie acela care se va afla vinovat; de nu lăsați treaba moartă să nu plățiți cheltueli și mai mari, ear' pe deasupra poate încă pedepse pentru acuse neadevărate. Reprezentanta nu o puteți schimba decât numai la alegerile ordinare, cari se fac din trei în trei ani. Săriți atunci cu toții, și alegeți alți oameni în locul celor de azi, dacă credeți, că acestia sînt netrebnici.

D-sale Nic. S. în Secuieu. Moara nu o poți strica nici incuia, ci trebuie să ceri prin avocat desfacerea *tovărășiei* de avere, pentru-că după cum ne spui, d-ta ai 9 părți ear' Jidanul 3. Întreaga moară și întregul fênaț vine apoi

pus în lițitație, și cine-l cumpără, acela devine stăpân peste întregul. Explicațiile de lipsă și le va da avocatul.

Abonent nr. 8361. La întrebări de acestea nu putem răspunde, pentru-că formează obiect de proces, ear' noi nu putem ști cum va hotărî judecătoria în cauză. Adresează-te dar' unui avocat, care studiind bine cauza te va pute îndruma pe cale bună.

D-sale *Gavril C. în Igrış.* Întrebările ce ni-le-ai pus nouă, adresează-le în scris direcțiunii de finanțe, pentru-că numai ea știe și ea e în drept a-ți spune de se cuvine ori ba să plătești taxele cerute de arândatorul d-voastre. Ce-ți va răspunde direcția de finanțe, de aceea ai să te ții.

Abonentului A. Munthiu în N. Rapoldt. Una dintre speciile cele mai alese ale viței americane se numește „*riparia*“. Precum am scris și în nr. 10 al foii noastre din a. c., părintele *Stefan E. Cucu*, preot în Pir, u. p. *Petr*, care însuși s'a ocupat și se ocupă cu cultivarea viței americane și a și scris în acest obiect, vă poate și sigur vă va da doritele deslușiri, ca unul care se interesează din inimă de înaintarea poporului nostru.

Abonentului George Alexandru în Orșova. Acolăși răspuns ca și abonentului premergător. Fă însă întrebare și la direcțiunea școalelor de economie: în *Magyaróvár Kluj-Mănăstur* (Kolozs-monostor) și *Keszthely*.

Abonentului P. Fr. nr. 2978. Însăși firea ne arată care e timpul cel mai potrivit pentru sămănarea simburilor de porumb; ele căzând toamna de pe pomi și ajungând în pământ, de regulă răsar primăvara. Sămburii sămănați primăvara nu prea răsar până în a doua primăvară și în timpul acesta îndelungat mai totdeauna pier, mâncându-și șoarecii ș. a. De aceea lasă până la toamnă, când îți poți procura însuși de pe acolo, pentru-că mere și pere pădurețe sunt în toate părțile și de sămănăți acești simburii sunt mai buni.

Pentru ceară de altă serie lui *Ludwig Reschner*, strada Pintenului în Sibiu.

Cu acel privilegiu te poți înțelege și despre procurarea simburilor trebuințoși pentru toamnă. Altă firmă mai vestită pentru sămănături este: *Edmund Mauthner*, Budapesta, de unde, la cerere, ți-se va trimite și un catalog, din care vei vedea prețurile, ce te interesează.

„*Unui abonent Sas-Sebeș*“. Vermii albi și cu cap galben, cari ți-s-au prăsit în stupi și de cari în fiecare zi afli sub coșnițe pe poliți sunt molii fluturilor de ceară, cari își depun ouăle de regulă în sfirmiturile de ceară, ce cad sub coșniță, pe sub pereții acesteia și prin crepăturile ei și chiar în faguri. Vermuleții din vorbă cresc până la grosimea unei ceruse și, dacă stupii n'au fost destul de bine fagruiți, pot să se înmulțească din cale afară, pricinuind slăbirea sau chiar pustiirea stupului. În stupii buni cu matcă în regulă nu pot face prea multă stricăciune; dar' cu atât mai primejdioși sunt pentru stupii mai slabi în albine și mai cu seamă când ei rămân fără matcă; în acel cas toți fagurii se pot umplea de astfel de molii.

Că vermiți ți afli pe poliță, e semn că albinele însuși ți scot de prin infundăturile unde s'au incubat. Dar' cu atât nu ajunge. Trebuie să-ți cercetezi bine stupii înturnând coșnițele cu gura în sus și privind bine între faguri; ear' la întâmplare să vezi pe faguri o pânză ca de paiangin, aceea să o curățești cât mai bine, împreună cu vermiți din faguri, ajutând însuși albinele în lupta cu potrivnicul, și prin măturarea cât mai des sub coșniță.

Dacă sunt albine destule în stupi și în vreme bună zboară regulat, făcând cele spuse mai sus, n'ai să te temi de prăpădirea stupilor. Neavând albinele miere din destul, să nu întrelăși a-ți nătri.

Monografia comunei Răhău.

De
Nicolae Cărpinișan, paroch.

III. Starea culturală și populația.

(Urmare.)

Familiiile. Numărul familiilor după lista alegătorilor din periodul de pe urmă 1893—96 e 481, după rëndul alfabetic sunt următoarele:

Avram	4 fam.	Lupu	16 fam.
Bena	13	Maier	6
Benescu	1	Mașteiu (țigan)	1
Boia	11	Mihailă	2
Boiescu	2	Moga	16
Bola	16	Muntean	1
Breazu	11	Munthiu	4
Bască	39	Muștea	3
Băscan	1	Nechifor	3
Căcovean	4	Neagă	16
Căpâlnariu	5	Neagu	1
Cărpinișian	13	Nistor	7
Coman	3	Oancea	25
Costandă	7	Oncescu	1
Ceran (Țeran)	2	Oltean	10
Cimpea	1	Pamfilie	4
Dărăbanțu	2	Pienariu	4
Duma	1	Popa	4
Fleșeriu	3	Recean	1
Floca	22	Rodean	10
Fofeldea	11	Roșca	3
Fulea	53	Salcu	3
German	5	Săcașiu	22
Gib	3	Sădean	8
Gârbovean	2	Spătariu	3
Gitan	1	Stanciu	13
Goța	3	Vlad	2
Gugiu	11	Vulc	21
Irimie	21	Zbucnea	4
Lungu	4	Rațu	2

La oaltă: 481.

Din acestea cinci sunt derivate, precum: Băscan din Bască, Benescu din Bena, Boiescu din Boia, Oncescu din Oancea și Ceran (Țeran) din Fulea, ear' 51 sunt originale (băstinașe) și 3 de ferari (țigani). Familia Duma și Cimpea au venit din Cacova, Gitan din Pian, se mai crede că familiile: Căcoveanu ar fi venit din Cacova, Cărpinișian din Cărpiniș, Căpâlnariu din Căpâlna, Pienariu din Pian, Răcian din Răciu, dar' când, cum și pentru-ce au venit nu știe nime spune. Dela drum se crede, că au venit familiile: Bena — Benescu, Cărpinișian, Fulea, Maier, Oancea-Oncescu, Neag, Popa, Vulc, Săcașiu ș. a. ș. a. și acestea să și socotesc de cele mai bătrâne și mai vechi în comună. Mai mari sunt familiile: Fulea cu 53, Bască cu 39, Oancea cu 35, Floca și Săcașiu cu câte 22, Vulc și Irimie cu câte 21, Bota, Lupu, Moga, Neagă cu câte 16, Bena, Cărpinișian, Stanciu cu câte 13, Boia, Breazu, Fofeldea, Gugiu cu câte 11, Bodean și Oltean cu câte 10 familii, mai aproape sunt prin încuscriri familiile: Fulea, Vulc, Oancea, Bena, Cărpinișian, Munthiu, Maier, Goța, Săcașiu și Neagă.

Dacă voim a judeca familiile pe temeiul culturii (învătăturii) lor, cred a nu greși, dacă voim însemna mai cu seamă pe cele-ce vin în documente înainte; se începem cu preoții; reprodus aici două documente, ce se află în mâna subscrisului:

1.) Nr. 6. P. Ch.

«Tuturor ori de ce stare și vrednicie, cărora se cuvine, facem înștiințare, precum arătătorul acestia: Nicolae Carpenianu din Răhău, slăvita varmegia Sibiului și protopopiatul Sas-Sebeșului, după adusele Atestaturile sale dela mai sus laudata varmegie din 3. a lunii lui Martie 1788 sub Nr. 870. asemenea dela protopopul locului, și dela sat cumcă cu toții îl potesc să le fie diacon la biserică pentru ajutorul celorlalți preoți, și dela toate greutățile satului îl vor scuti, după-cum se vede sub Nr. 6 în Protocolul chirotonii anului curgător. Așa și noi îndreptându-l mai înainte la învățatura trebuincioasă, și văzând vrednicia lui mai pe urmă l'am sfințit Diacon la 18. a lunii trecute Octomvrie; și în ziua de astăzi dela noi se întărește a fi Diacon în satul mai sus numit la chramul sf. Luca evangelist, poruncindu-i-se că întru toate să-și poarte cinstea sa după-cum se crede, să fie cu pildă bună înaintea norodului, asemenea și norodul pe dînsul să-l aibă la cinste și sub scutință după mai sus pomenita făgăduința lor. Și preoții cei de acolo încă să-l cunoască, și dintru toate cele-ce va slugi cu dînsii de împreună partea ce se va cuveni ca la un Diacon, să-i dea și frățeste să trăească. S'au dat în Sibiu 1789. De 3. K. Vekin.

Pravoslavnic episcop al
Neuniților în M. Pr.
Ardealului.

(L. S.) *Gerasim Adamovici* m. p.

2. (Fără număr).

«Precum-că Nicolae Cărpinișian din Răhău Slăvit Scaun al Sas-Sebeșului, au auzit învățăturile cele mai Dogmaticesti și Moralicești, precum și cele Normalicești, care sunt poruncite ale învăța ceice cugetă a se preoți, dela mai naltele locuri, în vreme de 6 luni, cu bun spor, și precum că sub curgerea acelei vremi s'au purtat cu omenie precum se cuvine unui candidat de preoție, prin această scrisoare pentru încredințarea celor-ce se cuvine a ști, mărturim. Sibiu, 30 Martie 1823».

Moise Fulea m. p., *Ioan Moga* m. p.,
director. profesor cand. de preoție.

Documentele sunt scrise cu litere cirile, eu aici le-am transcris păstrând formele ortografice ale aceluia timp. Familia Cărpinișian a purtat așadară oficiul (slujba) preoției până astăzi neîntrerupt aproape 159 de ani, ea a dat

cei mai mulți funcționari și oameni învățați în comună. Alături de această familie sunt de a se mai însemna familiile: Popa, Maier, Oancea-Oncescu, Goția, Munthiu, Fulea, Floca și Benescu, din a căror sân au eșit parte preoți și învățători, parte notari, profesori, avocați și ingineri.

(Va urma.)

DIN LUME.

Din Creta.

Blocada Cretei s'a început Duminică dimineața. O sută și zece năi puternice ale puterilor europene încungiuă insula, împedcând pe Cretani de a sta în atingere cu lumea din afară și pe Greci, de a trimite pe insulă ajutoare și proviant. Astfel o corabie mică grecească, care ducea proviant pentru resculați, a fost lovită și cufundată de cătră naia austriacă *Sebenico*, încă înainte de începerea blocadei, scăpând numai oamenii de pe ea.

Deodată cu aceasta s'a vestit Cretanilor prin comandantii năilor, că vor *căpeta autonomie*, așa că vor fi supuși Sultanului, dar' în trebile lor dinlăuntru neatârnați și liniștea se va restatornici în pe insulă. Comandantii au provocat deci pe resculații creștini, ca și pe mohamedani, să depuie armele și să fie pe pace.

Până acum aceasta provocare n'a fost ascultată. Resculații nu depun armele și ciocnirile nu încetează. În Creta s'nt la 40,000 de resculați, cari dacă nu se supun, Europa ar avea lipsă de 80,000 de soldați ca să-i supuie. Mai este apoi generalul Vassos, cu 3000 de oaste grecească regulată.

De altcum Grecia a abzis de lupta în Creta. Năile și le-a retras din apele Cretei și își îndreaptă toată puterea la hotarul înspre Turcia, în Tesalia. Toate năile grecești transportă ostași prin portul Volo, în Tesalia. Puterile europene se nisuiesc a împedeca începerea războiului aci, între Greci și Turci.

CRONICĂ.

Un proces groaznic se pertractează de câteva zile înaintea tribunalului din *Hod-Mező-Vásárhely* oraș în Ungaria. Acușați sunt 5 femei și 2 bărbați, părtași ai unei *diavolești societăți de otrăvire*. Aceste fiare în chip de om își asigurau soții, părinții și alte rudeni pe la diferite societăți de înmormântare, plăteau regulat taxele anuale și când capitalul de asigurare ajungea la un preț mai mare, îi otrăveau pe cei asigurați și apoi ridicau banii, pentru cari fuseseră asigurați aceștia. Astfel s'au întâmplat mai multe cazuri, în cari soția și-a otrăvit soțul, fratele sora, stăpânul servitoarea sau servitorul seu. Fierozii ucigași se poartă nepăsători înaintea tribunalului. Mijlocitoarea uciderilor se susține

a fi fost în toate cazurile o moașă numită Maria Szalai-Iáger, care da otrava, de regulă arsenic sau sărnică. Otrăvurile se amestecau în mâncările jefelor. Fierberea împotriva ucigașilor e foarte mare în populația orașului prin împrejurimi, ba chiar și în depărtări mai mari. Apărătorii acușărilor primesc zilnic epistole cari îi amenință cu moarte, dacă vor încerca să scape pe acușați. — Iată ce ticăloși se petrec între Unguri! Nici chiar între sâlbatici nu s'ar putea săvârși păcătoșenii mai urte, decât acestea!

Lucruri triste. Din *Bărești* (comitatul Bihorului) ne scrie un corespondent, că lucrurile bisericesti și școlare merg foarte rău pe-acolo. Băreștii este o comună mică și în cele bisericesti este împreună cu *Vășcăul*; vina la stările triste o poartă *Vășcăuanii*. Cei din Bărești au avut 8000 fl. bani gata și pământuri bisericesti câștigate prin stăruința harnicului episcop *Tănase Coroiu*. Scopul acestuia era să zidească în Bărești biserică. Murit-a însă el, și oamenii din Bărești s'au împăcat cu *Vășcăuanii* să repareze biserică împreună și anume ei să dea 2500 fl. Aceasta s'a întâmplat la 1879. S'au apucat de lucru, dar' gătându-se cei 2500 fl., *Vășcăuanii* au zis, că ei n'au de unde să dea bani. Așa au trebuit cei din Bărești să cheltue mai departe, căci altcum biserică rămânea negată și descoperită. După gătirea bisericii s'au dat cimiteriul în arândă, pe 3 ani, cu câte 90 fl., dar' acești bani n'au intrat. Asemenea școala e amenințată cu închidere.

Vina la aceste o poartă presidentul și episcopul, a căror nume nu-l punem acum, și cari se îngrijesc de alte lucruri, dar' nu de biserică. Corespondentul zice, că dacă nu-și vor face datoria, va mai desvêli din faptele lor.

Poveri din cale afară. Din *Mihăești* (comitatul Hunedoarei) ni-se scrie: Așa numiții „*Festieri Varmegești*” înainte de aceasta cu câțiva ani, au început a măsura pădurea și-au făcut mape pe cheltuiala locuitorilor. Oamenii s'au hotărât să nu dea toate coastele și pășunile la măsurare, ci să le lase pentru pășunea vitelor. Foșterul (pădurarul) a zis că ni le lasă; dar' nu ni le-a lăsat, ci au luat pădurea cu pășune cu tot, vre-o 600 de jugăre. De 2 ani au început din ce în ce mai aspru a ne globi, în chipul cel mai tiran, ba a zis că caprele le strpește de tot dela locuitori. Gloabe au scos vre-o 500 fl., care sumă e în mâinile înpintenăților. În anul acesta ear' sunt globiți vre-o 70 de locuitori sârmani; ei au părăsit hotarul strămoșesc și au intrat în pășune și pădurea unor nemeși Unguri, plătiindu-le anumite prețuri. Cu contribuția pământului sântem rămași înapoi, căci abia plătim slujitorii acestia și gloabele. Apoi înaintează popor!

Procesul din Deva. Procesul ce era să se țină în 8 Martie în Deva, împotriva a 6 țerani Români acușați, că au cântat „*Doina lui Lucaci*” și „*Poesia Libertății*” (strofe din „*Marșul lui Iancu*”) s'a amînat, de oare-ce acușatorul, gendarmul *Muntyán Iános* nu s'a prezentat, aflându-se în *închisoarea din Cluj*. Locotenentul de gendarmi comandat să-l reprezente, a spus înaintea tribunalului, că *Muntyán Iános* nu s'a putut prezenta din cauze de serviciu (!).

Fericită Ungarie! Într'adevăr, fericită țeară și Ungaria asta! Până și Ungurii s'au săturat de atâta fericire și cu gloata fug

la — America. Din cercul *Varanno* (comitatul *Zemplén*) în vremea din urmă au emigrat în America la vre-o 6000 de Unguri, între acestia vre-o 2000 de femei și aproape 500 de ficioiri de miliție. Întreagă populația cercului e de 24.142, deci a patra parte a locuitorilor și-a părăsit vetrele părintești. Emigrarea ia din ce în ce tot mai mare întindere. Cu câte un pasaport emigrează câte 5—6 inși. Lucrul se face așa, că cel-ce a ajuns în America, își trimite pasaportul altui consătean de acasă, care vrea și el să emigreze. Proprietarii cercului sărăcesc văzând cu ochii, pentru-că n'au cine să le cultive pământul. Emigrații, cari și-au lăsat familia acasă, le trimit acestora sume mari de bani din America. Pe acești bani cei de acasă cumpără neconținut pământuri dela micii proprietarii scăpătați, cari sânt siliți să se facă zileri sau se plece la cerșit.

Români harnici. Din comuna *Petriș* comitatul Aradului, ni-se scrie, că de unde unde pân' acum regaliile de beutură au fost tot în mâna jefuitorilor jidani, acum le-au arădat bravii Români *George Lupenciu* forestier și soția sa *Maria*, cari sânt vrednici de toată lauda pentru beutura curată și bună, pe care o vënd oamenilor. Deasemenea și boltaș în comună a fost până acum un Jidan, deși comuna e întreagă românească. A-um însă un Român de ai noștri a pus mâna pe boltă și dă oamenilor numai marfă bună, nu ca Jidanul, care înșela unde numai putea. Numele bravului boltaș Român e *Vasile Brăzgan*. — Laudă și cinste Românilor din *Petriș*, cari atât de frumos știu să spriginească pe frații de acelaș sânge!

Din Viena ni-se scrie, că la regimentul 64, ai cărui soldați sânt mai toți Români, ear' dintre oficeri parte sânt Români parte știu românește, e un harnic doctor Român, dl *Dr. Aurel Abui*. Acest bun doctor a dat un examen foarte frumos cu soldații cari învață cum se lecuiesc bolnavii în vreme de bătaie. Pentru aceasta domnul *Dr. Abui* a fost laudat de cei doi coloneli și de ceilalți oficeri, cari au fost față la examen. După examen dl *Dr. Abui* a cinstit pe ficioiri, cari au luat parte la școală, cu un butoiu de bere și cu câte 2 țigări.

Păgânismul se lățește cu o putere de necrezut în Ungaria, ales între *Maghiarii* de pe *Alföld*. Numai în săptămâna trecută 60 de locuitori din comuna *Bichis-Ciaba* au anuțat preotului lor, că rup legăturile cu sf. biserică. Nevoind preotul să iee act de declarația noilor păgâni, aceștia s'au dus la solgăbiru, care în înțelesul și litera păgânelor legi „bisericesti” îndată le-a făcut pe voe.

Lăptrea nazarenismului. Din *Becicherecul mare* se telegrafează foilor ungurești, că în comuna *Cernea* din comitatul *Torontal*, 12 familii, până acum g-or., au trecut zilele acestea la nazarineni și că o mulțime de alți locuitori vor urma pilda aceasta. — Am vol să știm, luat-au forurile noastre bisericesti de pe acolo măsuri față de aceste arătări îngrijitoare?

Din nobil — cerșitor. În orașul american *Chicago* a răposat deunăzile în cea mai neagră miserie un biet om, care purta un nume mare și era înrudit cu cele mai nobile familii din Prusia. El se numea *Richard Sydow*. În tinerețe a fost ofițer de husari în Prusia. La 1862 a repășit din armată și a plecat la America. Aici s'a ocupat cu tot

felul de meserii; a fost și soldat în armata Statelor-Unite și a dus-o până la gradul de maior. Mai târziu a părăsit earăși armata, și de atunci trăia în cea mai păcătoasă miserie, ca purtător de ziare, și mai pe urmă ca cerșitor. Nefericitul era înrudit și cu principele Bismack, la a cărui nuntă a fost față. În momente de veselie el povestea de multeori colegilor sei cerșitori despre strălucirea ce a domnit la acea sărbătoare.

Protopopiatul Hațegului. Un credincios care se ține de protopopiatul român gr.-or. al Hațegului, se plânge, că de atâta vreme tractul stă neîntregit și spune dorința poporenilor, că ar voi să aibă în frunte un bărbat vrednic, cum a fost răposatul protopop Ioan Rațiu.

„S'a deschis concurs pentru acest tract — scrie el — nu știu prin ce persoană se va întregi, căci noi avem lipsă de un bărbat care să ne știe conduce, să ne știe apăra cauzele, să ne știe aduna pe lângă sine, acela să fie tocmai ca o regină în stup, care nu lasă albinele risipite, ci le adună pe lângă sine, dându-le porunci și înbărbătându-le în lucrarea lor“.

Noi dorim, ca Hațegani să-și capete un astfel de bărbat vrednic.

Gendarmii ungurești — și pace! La tribunalul din Kolomea (Galiția) se pertractează acum un revoltător cas de barbarie ungurească. Trei țerani ruteni au fost prinși la hotarul ungar al Galiției de câțiva gendarmii ungurești, cari îi bănuiau de furt. Cei trei Ruteni au și mărturisit furtul înaintea gendarmilor, acum însă neagă totul înaintea tribunalului, pe cuvânt, că gendarmii au stors dela ei mărturisirea numai prin siluri și chinuri groaznice; ei de fapt nu-s vinovați. Bieții țerani au declarat, că gendarmii le-au strâns fearele până-ce din mâni a fișnit sângele, apoi i-au înșepat cu baionetele, i-au lovit peste față, și i-au amenințat, că-i pușcă pe loc, dacă nu mărturisesc, că au jurat. Pe martorul principal, pe femeia Maria Kuzinka, gendarmii au legat-o, împreună cu copilul ei, de o masă și întreaga noapte au ținut-o acolo. Tribunalul a pus pe Ruteni pe picior liber. Și la astfel de barbari li-se pune în mână paza liniștei țării!

S'a omorât — de groaza luptei pentru pâine. În orașul unguresc Zehendorf (Germania) a provocat mare părere de rău sinuciderea unui tânăr teolog protestant. În scrisoarea lăsată în urmă nefericitul zice: „Am depus amândouă examenele teologice atât de ușure, cum numai s'a putut. După aceea m'am prezentat la Veneratul Consistor, unde mi-s'a spus, că nu mai puțin de 350 de inși au să fie așezați în posturi înaintea mea. Aceasta m'a făcut nebun și de aceea m'am despărțit de viață“.

Minunea minunilor. Cu privilegiul ultimei numărări a poporului din Varșovia, (în Galiția rusească) funcționarii au dat peste o adevărată minune a minunilor. Un om, lăcătâr în oraș, trăia cu trei femei bătrâne într-o casă. Aceste trei bătrâne erau soacrele lăcătârului. Anume soartea a voit ca bietul om să-și peardă în 3 rînduri soția. Dela toate i-au rămas drept moștenire numai soacrele. Cînstitul lucrător le-a luat pe toate la sine și — ce e mai de mirat — trăește în cea mai creștinească pace și bună învoire cu ele, — așa spun și vecinii. Și să mai zici, că azi nu-s minuni!

Pentru prietenul de casă. Proprietarul Tóth Samuel din comuna ungurească Zăpszony era un om și foarte bogat și foarte fericit. Avea un bobocel de nevestică, pe care n'ar fi dat-o nici pentru o avere de zece ori mai mare ca a sa. El își pețise odorul cu un bun prieten al seu, care bătut de vitregimea vremilor, ajunsese să cerșească. Bărbatul, aflând de nefericirea bunului seu prieten, l'a luat la sine. În curând bobocelul de nevestică a intrat în dragoste cu prietenul de casă, cu care ducea o lume albă din banii „prostului de bărbat“. Când acesta văzu pe deplin necredința femeii, rămase atât de sdrobit, încât ne mai avînd putere să se răsbune, — se spărzură.

Jertfire de sine. Într'una din serile trecute răufăcători necunoscuți au pușcat de trei ori asupra unui slujbaș de pe calea ferată Timișoara — Băzias. A doua seară, soția temîndu-și bărbatul, a îmbrăcat mantaua acestuia și a eșit ea înaintea trenului, ce avea să treacă peste podul de acolo, dat în paza lor. Când se auzi din depărtare șueratul trenului, mai multe pușcături răsunară în tunetec și femeia, greu rănită de gloanțe, căzu la pământ. Ucigașii au dispărut. Gloanțele, cari au nimerit pe brava femeie, i-au pătruns atât de tare în trup, încât nu se mai pot scoate. Rana e atât de primejdioasă, încât curagioasa femeie cu greu va scăpa de moarte.

Răsplata cumpătării. Nu de mult un soldat din orașul svedian Kopenhaga, membru al unei societăți de cumpătare, a aruncat în mare câteva buți de vin, aduse pe seama soldaților garnisoanei, din privilegiul zilei numelui regelui. Pentru a easta soldatul a fost arestat. Un membru al unei societăți germane de cumpătare s'a însușit atât de mult la auzul cutezanței soldatului încât i-a trimis drept premiu 600 de florini.

Bande de hoți în Caucas. Nicăiri pe lume nu-s atâția bandiți, ca în Caucas. Cea mai groaznică dintre bandele de hoți în-cuibate în uriașii munți caucasiani, e cea condusă de un întemnițat fugit, cu numele Kerim. Nu de mult o învoială puternică s'a făcut între bandele de hoți, cari și-au făcut întărituri, în cari se pot simți asigurați față de urmăritorii lor. Bandiții sînt minunat înarmați și această împregiurare e cea mai mare greutate la prinderea lor. Cărmuitorul Caucasului a dispus punerea la cale a unei adevărate goane militare împotriva hoților, cari țin în cea mai mare spaimă populația locului, până în depărtări răpind o mulțime de averi și ucizînd fără de milă pe cei-ce li-se împotrivesc.

Curs de altoit pomi. Invitare.

Subsrisul comitet central va ține Duminică, la 16/28 Martie c. în comuna Cacova (lângă Seliște), un curs de altoit pomi. Scopul acestui curs este a da instrucțiuni practice din pomărit. Cursul se va ține sub conducerea subsrisului president în ziua amintită, începînd de după serviciul D-zeesc. Ne permitem a invita la acest curs pe toți economii și tineretul din Cacova și din comunele învecinate.

Sibiu, 13/25 Martie 1897.

Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiului“.

Dem. Comșa,
pres.

Victor Tordășianu,
secretar.

Apel

cătră preparanții absoluți din anul școl. 1891/92, la preparandia gr.-or. română din Arad.

Iubiți colegi!

Cu finea acestui an școlatic se împlinesc cinci ani de când plini de speranțe mari am părăsit banca scoalei, pentru a fi și noi o falangă spirituală a poporului român. Mândri de acest nume am pășit în lumea mare. Ea ne va judeca dacă merităm, ori nu acest nume, ear' rouă ne rămîne datorința să facem reasumarul celor cinci ani espirați. Nu pregete dară nici unul dintre noi a face o reprivire asupra vieții sale de cinci ani și cu judecată conștiințioasă și sinceră a detrage consecințele adevărate. Apoi liberi de orice patimă și cu sânge rece să împărțăm unul altuia consecințele drepte și pe basa acestora să ne pregătim în viitor preliminarul vieții. Cinci ani din viața petagogică fac un veac întreg, drept aceea să nu lăsăm neaprețiat trecutul lor.

Subscriși întruniți ocașional într'o conferință în Timișoara la 8/20 August 1896, mănecînd din cele înșirate și din dorita convenire colegială, am hotărît a vă convoca, frați colegi, la o convenire colegială de cinci ani. Ear' pentru comoditate și ocașione binevenită terminul s'a statorit, pe feriile S telor Paști, anume Vineri (18/30 Aprilie) în săptămîna luminată a. c. la 9 ore a. m. în o sală a seminarului gr.-or. român din Arad: în a'el focalar, de unde am supt razele pedagogice.

Cînd eliberăm această invitare, apelăm la simțul vostru colegial și sperăm că nici unul nu va fi indiferent. Colegialitate adevărată numai, și nimic nu vă va împedeca a lua parte.

Timișoara, la 8/20 August 1896.

Georgiu Petroviciu, m. p. pres. ad-hoc; Iuliu Puticiu, m. p. notar; Atanasie Baicu, m. p.; Iosif Ciorogariu, m. p.; Nicolae Savu, m. p.; Mihail G. Crăciun, m. p.; Iulian Barzu, m. p.; Atanasie Lipovan, m. p.; Petru Banzu, m. p.; Mihail Stanciu, m. p.; Ioan Crișan, m. p.

R Î S.

Doamna a zis.

O doamnă se duse la biserică, dar' la plecare a zis cătră slugă, care era Țigan, că de va ploua, să-i aducă cortul (parapleul). Începînd a ploua, Țiganul se duse cu cortul la biserică și aștepta la ușe. Slujba era pe sfîrșite și preotul cetea din carte: „Cine te trimite pe tine?“

— Mă rog, doamna noastră a zis să viu — strigă Țiganul, gîndind că preotul îl întreabă pe el.

Com. de Elisabeta D. Mandea.

POSTA REDACȚIEI.

I. G. în Sîrb. Lucrurile, ce ni-le scrii, se țin mai mult de deregătoriile bisericesti; dacă parochul d-voastre are astfel de purtări, arătați-l la scaunul protopopesc și mai departe la consistor.

G. Marcu în Cap. Mân. Scrie la următoarele prăvălii din Sibiu: Demetriu Anthon sau Teodor Popescu (amîndoi în piața mică).

Abonent 2059 (I. H). Cai de miliție se dau spre folosință numai dela honvezi. Prin comune de obicei se face de știre, cînd sînt de dat, mai cu seamă toamna și primăvara. Întreabă la notarul cercual.

I. I. J. în Z. Va eși în nr. viitor.

A. I. în Med. română. „Kereskedő segéd“ (Gesell) în România se numesc: funcționari comerciali, la noi în traducere „călfă de prăvălie“ sau și „ajutoare“. Cea dintăi e corectă.

Pentru redacție și editură responsabil: Ioan Morariu-Proprietar: Pentru „Tipografia“ societate pe acțiuni: V. H. Dressnandt.

LOTERIE.

Tragerea din 20 Martie n.

Timișoara: 69 48 39 36 35

Viena: 60 7 72 1 4

Tragerea din 24 Martie n.

Brünn: 14 72 56 78 29

Tirgurile din săptămâna viitoare după căl. vechiu.

Duminică, 16 Martie: Dengheleag.
Luni, 17 Martie: Bonțida, Iernut, Cincul-mic.
Marti, 18 Martie: Rușii-munți (Maros-Oroszfalu),
 Hașfalău, Săsciori, Zentelke.
Mercuri, 19 Martie: Dengheleag.
Joi, 20 Martie: Basna, Marcod, Ocna-Sibitului,
 Petrifalău (comit. B.-Năsăud).
Vineri, 21 Martie: Cernatul-inferior, 22—27 tirg
 de oi în Sebeșul-săsesc.
Sâmbătă, 22 Martie: Băiuț (Oláh-Lápos-Bánya).

Călinarul săptămânii.

Zilele	Călinarul vechiu	Călin. nou	Soarele	
	Dum. 3-a în post, gl. 3 sft. 11		răs.	ap.
Dum.	16 Mc. Sabin	28 Malcu	5 47	6 13
Luni	17 Preacuv. Alexie	29 Eustasiu	5 46	6 15
Marti	18 P. Chiril Arch. Iers.	30 Culrin	5 44	6 16
Merc.	19 M. Hris. și Darie	31 Balbina	5 42	6 18
Joi	20 PP.uciși în M.S.Sava	1 Apr. Hugo	5 41	6 19
Vineri	21 Cuv. P. Iacob	2 Paula	5 40	6 20
Sâmb.	22 S. N. Art. Vasilie	3 Richard	5 37	6 28

Un învățăcel

român [991] 1—1

din familie bună se primește la

Ioan Andreșcu,

friseur în Orăștie.

Condițiuni favorabile.

Ioan N. Bidu în Brașov,

Tirgul Straelor (Kotzenmarkt) Nr. 25.

Mare măgăzin

de tot felul de pescărie,

icre roșii tescuite, masline, stafide, smochine, roșcove și lână.

Pentru prețuri a se adresa deodreptul.

Comandele, — în măsură mică și mare —
 se împlinesc cu punctualitate.

[536] 6—6

La librăria „Tipografiel”, soc. pe acțiun
 în Sibiu se vînd:

Operele preotului Kneipp:

Sfaturi

asupra

sănătății copiilor sau îngrijirile

ce trebuiesc date copiilor bolnavi și sănătoși.

Prețul 1 fl. v. a.

Precum și

CURA DE APĂ.

Cum trebuie să trăiți.

Testamentul meu și Conferențe publice.

Prețul 1 fl. 50 er.

La „Tipografia”, societate pe acțiuni în
 Sibiu se află de vânzare:

Tabloul condamnaților

în

PROCESUL MEMORANDULUI.

Cu 2 fl.

Convocare.

Subscriitorii acțiilor „Cassei de păstrare în Mercurea”, societate pe
 acții se invită prin aceasta, în virtutea §-lui 154 al legii comerciale, la

adunarea generală constituantă

care se va ține în Mercurea, Mercuri, în 31 Martie n. 1897 înainte de
 amezii la 10 ore, în localul școlii gr.-or. [1022] 2—2

Obiectele:

1. Raportul fondatorilor.
2. Constatarea subscrierii capitalului social.
3. Stabilirea statutelor societății.
4. Constituirea societății cu capital social 60.000 coroane (30.000 fl. v. a.)
5. Alegerea comitetului de supraveghere.
6. Absolvarea fondatorilor de responsabilitatea normată în §. 152 al legii
 comerciale.

În sensul §-lui 155 al legii comerciale, fiecare acție subscrisă dă un vot,
 mai mult de 10 voturi însă nime nu poate exercita, ear' subscriitorii pot participa
 la adunare sau în persoană sau prin plenipotențiați.

Mercurea, în 18 Martie 1897.

Fundatorii.

„SOMEȘANA“

institut de credit și economii, societate pe acțiuni în Dej.

Înființată în 1890.

Capital social: 100.000 fl. — Fond de rezervă: 24.000 fl.

Activale institutului: 45.000 fl. — Circulația anulului 1896: 5,000.000 fl.

Primește depuneri spre fructificare după care solvește:

a) 5% interese după depuneri nestabile și sub fl. 200.

b) 5 1/2% interese după depuneri nestabile și sub fl. 500.

c) 6% interese după toate depunerile făcute de biserici, școli, cor-
 porațiuni culturale și după acelea depuneri stabile ale singuraticilor, cari
 sînt peste fl. 500.

Darea de interese după depuneri o solvește institutul separat.

Depuneri stabile se consideră acelea, cari cel puțin 6 luni se fructifică
 la institut.

Depuneri până la fl. 500, pe lângă prezentarea libelului se pot
 ridica imediat.

Depuneri se pot face și pe cale postală.

Direcțiunea.

[554] 9—10

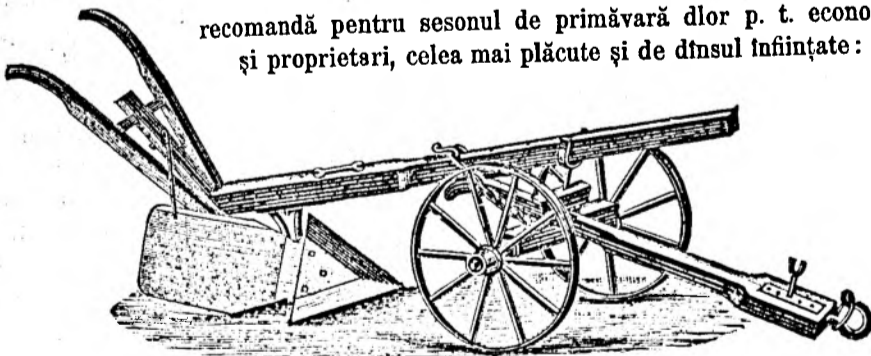
Andrei Rieger,

prima fabrică ardeleană de mașini agricole și turnătoare de fer

în Sibiu

[946] 5—10

recomandă pentru sezonul de primăvară dlor p. t. economi
 și proprietari, celea mai plăcute și de dntul înființate:

Pluguri schimbătoare

(original Rieger),

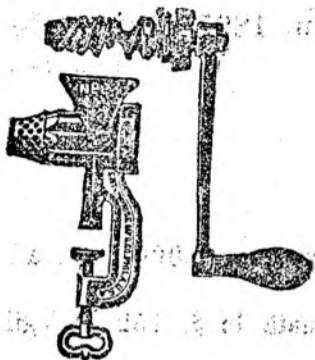
precum și pluguri universale și cu brasdă adîncă.

Tăfăluguri pentru oblit livezi. Grape ou lanț pentru grăparea livezilor,
 cu prețurile cele mai moderate.

Prețuri curente franco și gratis.

CAROL F. JICKELI, SIBIIU,

[2827] 16— recomandă:

mașina de măcinat carnea
galvanisată argintiu.

Constă numai din două părți, părțile de întregire nu sânt trebuincioase.

Părțile tăietoare se ascut de sine la întrebuințare.

Vinele se prelucră tot așa de mărunt ca carnea și fără osteneală mare. Curățirea mașinii urmează cu totul de sine, prin aruncarea unei bucăți de pâine în lăuntru.

Se capătă în patru mărimi:

Nr.	2	4	6	8
macină pro minută	1/2	1	2	3
Prețul fl.	3.40	4.60	5.60	7.90

Fabricatele mele

sunt în genere recunoscute de bune și ieftine!

Remontoir-nikel fl. 3.50; remontoir-argint ^{800/1000} fl. —; remontoir-anker Spirai Breguet 15 bucăți, fl. 10. —; 16 bucăți, 1 cutioară, calpac de sticlă fl. 12. —
Orologiu deșteptător, anker, luminător, calitatea primă fl. 1.70.
Regulator de tras odată pe zi fl. 5.75. Regulator de tras odată în 10 zile fl. 8.50. Catalog ilustrat de oroloage, lanțuri de oroloage, regulatoare, obiecte de aur și argint, până la cea mai fină sortă se trimite franco și gratis.

Ce nu convine, se schimbă sau se restituie prețul. [2252] 7—10

Eug. Karecker, fabrică de oroloage.

46. Bregenz (lângă lacul Boden).

Garanță de doi ani.

Întreprindere ardeleană specială
pentru lucrări de cement-beton și asphalt**Demeter Gärtner & Comp.**

Brașov—Sibiu

primesc spre executare

lucrări de beton de tot felul:

canalisări, fundamentări, arangiere de băi, poduri și tuneluri, basenuri, pavajuri, curți culine de spălat, terase, trepte (cu un sistem propriu) ca specialitate proprie:

asphaltare

de pavaj, drumuri, intrări la curți, pivnițe, magazinuri de bucate, stirpirea totală a așanișilor bureți de părete după un sistem probat, uscarea pe lângă garanție a locuințelor umede.

Coperișe de casă

cu țigle de cement (Hockenfalz-Zementziegeln), cement de lemn, cartonagiu de coperit (Dachpappe).

Deposit de fabrică din tot felul de produse de asphalt,

asphalt de izolare, lespezi de izolare, asphalt de fundament, masa de coperit sistem Hütl etc., țevi de cement, țevi de petriș, lespezi de cement, lespezi de Metlach, de tot felul.

Deposit de cement de Portland și cement roman.

Proiecte și preliminare de spese gratis.

Representant pentru Sibiu: dl **W. Leonhardt.**

Biroul: Strada Cisnădiei nr. 43.

[878] 5—10

Lanțul de oțel patentat „Goeppinger“
cu zale fără fertură (neforostuite)

este conform constatării oficiale de 2—2½-ori mai tare decât lanțurile celelalte (cu zale forostuite), și poate să se întrebuințeze cu deplină siguranță cu câțiva numeri mai subțiri, decum e posibil aceasta la lanțuri forostuite; prin aceasta se ajunge la o considerabilă ușurare de greutate.

Deci lanțul de oțel patentat este lanțul oel mai ieftin.

Lanțul acesta este făcut în diferite feluri și spre diferite scopuri; se află în deposit la

[2826] 11—25

Carol F. Jickeli, Sibiu.**Fabrică de casse.**

Subscrisul îmi iau voie a face atent p. t. publicul meu la

cassele sigure de foc și spargere,

cari se fac în fabrica mea. La mine se fac casse numai din material bun și tare. De aceea rog cu deosebire on. public, care caută casse, să binevoască a fi cu atențiune în lista prețurilor la greutatea și măsura indicată pentru-ca privindu-le numai pe dinafară se nu cufunde cu alte casse ce obvin în comerț, făcute din material slab și ușor.

În fabrica mea se pregătesc (la comandă, după măsură, cu prețuri ieftine) casse și tresort — e panterate din oțel absolut imposibile de a le găuri.

Pentru biserici și comune casse după înțelegere cu plătire în rate.

Lista prețurilor gratis și franco

Gustav Moess,

[602] 5—24

fabrică de casse în Sibiu,
strada Poplăcii-mare Nr. 8.